

باسمه تعالی

گزارش کمیسیون حقوقی و حمایت‌های قضایی اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران در خصوص مشکل واردکنندگان موز

Report of the Legal and Judicial Support Commission of the Iran Chamber of Commerce, Industries, Mines, and Agriculture Regarding the Banana Importers

<https://www.iccima.ir>

پژوهشگر:

رضا باستانی نامقی

Researcher:

Reza Bastani Namaghi

- ۱-۱. در راستای وظایف کمیسیون حقوقی و حمایت‌های قضایی اتاق بازرگانی ایران مبنی بر ارائه نظرات مشورتی و تخصصی به اعضا، اخیراً استعلامی از سوی جمعی از شرکت‌های فعال در حوزه واردات موز، به این کمیسیون ارجاع گردیده است.
- ۱-۲. مضمون نامه واصل شده، حاکی از بروز یک بحران حقوقی جدی برای این دسته از فعالان اقتصادی است. شرح ماوقع بدین قرار است که اداره گمرک جمهوری اسلامی ایران، در اقدامی قهقرایی، اقدام به بازخوانی پرونده‌های واردات موز مربوط به سنوات گذشته نموده و با تفسیری موسع از قوانین، مدعی گردیده است که بخشی از واردات انجام‌شده توسط این شرکت‌ها، مصداق جرم «قاچاق» تلقی می‌گردد.
- ۱-۳. اساساً، مطابق بند «الف» ماده ۱ «قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز»، قاچاق هر فعل یا ترک فعلی است که موجب نقض تشریفات قانونی مربوط به ورود و خروج کالا و ارز گردد و بر اساس این قانون و یا سایر قوانین، قاچاق محسوب و برای آن مجازات تعیین شده باشد. قانون‌گذار در مواردی مانند بند (پ) ماده ۲ این قانون، «استفاده از مجوز تکراری» را نیز در حکم قاچاق دانسته است.
- ۱-۴. مناقشه حقوقی و نقطه بحران در پرونده‌های مطروحه دقیقاً در همین نقطه شکل می‌گیرد. گمرک، «تأییدیه» ناشی از صادرات سیب (یا کیوی و سایر اقلام) را که در چارچوب بند ۴ مندرجات ذیل یادداشت فصل ۸ کتاب مقررات صادرات و واردات و به منظور بهره‌مندی از «تسهیلات تعرفه‌ای» (تخفیف در سود بازرگانی) ایجاد شده بود، با «مجوز ماهوی ورود» (مانند ثبت سفارش یا مجوز بهداشت) یکسان دانسته است. در نتیجه، استفاده مازاد بر سقف این «تسهیلات» را که - بنا بر ادعای بازرگانان و شواهد موجود - عمدتاً ناشی از «اشکال سیستمی» در سامانه‌های خود گمرک بوده، مصداق «استفاده از مجوز تکراری» و در نتیجه، «قاچاق» تلقی کرده و پرونده‌ها را با این عنوان مجرمانه به سازمان تعزیرات حکومتی ارجاع داده است.
- ۱-۵. در همین راستا، استعلام‌کنندگان محترم دو پرسش اساسی و محوری را جهت بررسی تخصصی به این کمیسیون ارائه نموده‌اند:
- ۱-۵-۱. آیا «تسهیلات تعرفه‌ای» (تخفیف سود بازرگانی)، از منظر حقوقی با «مجوز ورود کالا» (به مفهومی که در قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز اراده شده) ماهیت واحدی داشته و مشمول عنوان «مجوز» می‌باشد؟
- ۱-۵-۲. در صورتی که پاسخ مثبت باشد، آیا در مواردی که بازرگان با «حسن نیت» و با اتکا به «تأییدیه سامانه دولتی» (که دچار نقص فنی یا خطای سیستمی بوده) اقدام به ترخیص نموده، «عنصر روانی» (سوء نیت) جرم محقق شده و می‌توان وی را مجرم تلقی نمود؟

۱-۶. در پاسخ به این استعلام، کمیسیون حقوقی لازم می‌داند که حدود این گزارش تخصصی را تبیین نماید. این گزارش، در مقام پاسخ به یک «سوال کلی حقوقی» در خصوص تفسیر قانون و بخشنامه‌های ابلاغی است. بدین منظور، «فرض» این تحلیل بر صحت سایر اظهارات بازرگانان (مانند عدم کم‌اظهاری در وزن، عدم ارائه اسناد خلاف واقع یا سایر تخلفات گمرکی) و اقدام ایشان با «حسن نیت کامل» استوار است. این گزارش به هیچ عنوان قصد ورود مصداقی به پرونده‌های خاص یا نفی سایر تخلفات احتمالی را نداشته و صرفاً بر این موضوع متمرکز است که آیا «استفاده مازاد از سهمیه تسهیلاتی در امر واردات موز»، می‌تواند به تنهایی مصداق جرم قاچاق تلقی گردد یا خیر.

۲. تحلیل عنصر قانونی و عنصر مادی جرم قاچاق

۲-۱. در این بخش، به منظور پاسخ دقیق به پرسش نخست استعلام، مبنی بر تفکیک ماهیت «تسهیلات تعرفه‌ای» از «مجوز ورود»، ضروری است تا با رویکردی تحلیلی و بر پایه مستندات، ابتدا به بررسی آن دسته از مکاتباتی پرداخته شود که با استفاده از واژه «مجوز»، ظاهراً مبنای تفسیر موسع گمرک و تلقی موضوع به عنوان یکی از مصداق قاچاق را فراهم آورده‌اند.

الف) بررسی و تحلیل مقررات دال بر «مجوز» بودن

۲-۲. ظاهراً تفسیر گمرک از صادرات محصولاتی مانند سیب و کیوی و غیره به عنوان مجوز واردات موز ریشه در برخی بخشنامه‌ها و مکاتبات اداری دارد که در آن‌ها، فرآیند تخصیص واردات موز در قبال صادرات برخی محصولات باغی ایرانی، با عنوان «مجوز» مورد اشاره قرار گرفته است.

۲-۳. اینک، با هدف تنقیح مناط و روشن ساختن ماهیت واقعی موضوع، این اسناد به ترتیب زمانی، از قدیم به جدید، مورد مذاقه و تحلیل انتقادی قرار می‌گیرند تا مشخص شود که آیا استفاده از این واژگان، یک «مسامحه اداری» در نام‌گذاری یک فرآیند «تسهیلاتی-مالی» بوده یا واقعاً به معنای ایجاد یک «مجوز ماهوی» برای اصل ورود کالا (به مفهومی که در قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز اراده شده است) تلقی می‌شده است.

الف-۱) بخشنامه مورخ ۱۳۹۵/۰۲/۱۲

۲-۴. بخشنامه شماره ۴۵/۷۳/۱۶۴۰۷/۲۴۰۱۴ مورخ ۱۳۹۵/۰۲/۱۲ مرکز واردات و امور مناطق آزاد و ویژه گمرک (پیوست شماره ۱) ظاهراً یکی از اولین اسناد در خصوص نحوه اجرای سیستمی فرآیند استفاده از تسهیلات کاهش تعرفه واردات موز در ازای صادرات سیب است که از واژگان «مجوز» و «کسر مجوز» استفاده نموده است.

۲-۵. سند مذکور در بند ۴ خود مقرر می‌دارد: «گمرکات صادر کننده پروانه صادراتی ... با استفاده زیر سامانه صدور مجوز ... نسبت به استهلاك کامل پروانه صادراتی و صدور مجوز واردات موز به نام صادر کننده اقدام می‌کنند». همچنین در بند ۵ تکلیف واردکننده را چنین بیان می‌کند: «وارد کننده کالا میبایست شماره مجوز مربوطه

را در اظهارنامه وارداتی ارائه و کارشناس باید... در قسمت "مجوزهای کسر شونده" اقدام به کسر از مجوز مربوطه نماید.».

۲-۶. اگرچه این بخشنامه به صراحت از کلمه «مجوز» استفاده کرده، اما تحلیل دقیق «موضوع» و «هدف» این سند، ماهیت واقعی آن را آشکار می‌سازد:

۲-۶-۱. موضوع بخشنامه «نحوه کسر پروانه های صادراتی سیب درختی جهت واردات موز» است. این عنوان، ذاتاً یک موضوع «حسابداری اعتبارات» و «فرآیند استهلاک» را نشان می‌دهد، نه یک فرآیند «صدور مجوز ماهوی» برای ورود کالا.

۲-۶-۲. در مقدمه همین سند، هدف از این فرآیند، اجرای بند ۴ مندرجات ذیل یادداشت فصل ۸، یعنی اعطای امتیاز «...حقوق ورودی یک کیلوگرم موز معادل ۰.۵٪» تعیین گردیده است.

۲-۶-۳. بنابراین، آنچه در این سند «مجوز» نامیده شده، نه «مجوز واردات» بلکه «تاییدیه بهره‌مندی از تخفیف ۵ درصدی» است. این «تاییدیه» یک سند مالی و اعتباری بوده که در سامانه EPL ذیل عنوان «مجوزهای کسر شونده» قرار گرفته تا به صورت سیستمی از اعتبار آن کسر گردد. خلط ماهیت این «تاییدیه مالی-تسهیلاتی» با «مجوز ماهوی واردات» (مانند ثبت سفارش یا مجوز بهداشت)، خطای راهبردی در تفسیر این سند است.

الف-۲) بخشنامه مورخ ۱۴۰۱/۰۶/۱۵

۲-۷. بخشنامه شماره ۱۴۰۱/۸۵۰۶۷ مورخ ۱۴۰۱/۰۶/۱۵ مدیرکل دفتر واردات گمرک (پیوست شماره ۲) یکی دیگر از بخشنامه‌هایی است که از سوی گمرک به عنوان مستند تفسیر در قالب مجوز ارائه گردیده است؛ زیرا در بند ۲ این بخشنامه از لفظ «مجاز» استفاده شده است. بند ۲ مذکور، مقرر داشته است: «۲- مستند به بند (۲) نامه شماره ۳۵۱۷۲ مورخ ۱۴۰۱/۰۵/۰۵ معاون محترم توسعه بازرگانی وزارت جهاد کشاورزی ثبت سفارش و واردات موز از محل صادرات کشمش مجاز نبوده ضمن اینکه ثبت سفارش و واردات موز از محل صادرات کیوی با پرداخت حقوق ورودی کامل بدون برخورداری از امتیاز بند ۴... مجاز می‌باشد». با وجود این، همین مقرر بنا به دلایل زیر اتفاقاً نشان دهنده این است که ماهیت صادرات سیب و کیوی و سایر محصولات باغی برای واردات موز از جنس «مجوز» نبوده است بلکه از سنخ «تسهیلات» است:

۲-۷-۱. این بند، «مجاز بودن» ورود را از «برخورداری از امتیاز» به طور کامل تفکیک کرده است.

۲-۷-۲. این سند می‌گوید واردات در قبال «کیوی» مجاز است، اما صرفاً «امتیاز» تخفیف تعرفه‌ای (موضوع بند ۴) را از دست می‌دهد و باید «حقوق ورودی کامل» پرداخت کند.

۲-۷-۳. وقتی گمرک رسماً اعلام می‌کند که می‌توان بدون بهره‌مندی از این «امتیاز» (در مورد کیوی) و صرفاً با پرداخت حقوق کامل، اقدام به واردات «مجاز» نمود، بدین معناست که «پروانه صادراتی» (سیب یا پرتقال)، «مجوز ذاتی ورود» نبوده، بلکه «سند استحقاق برخورداری از تخفیف تعرفه‌ای» بوده است.

۲-۷-۴. بنابراین، اگر بازرگانی در استفاده از پروانه صادراتی سیب دچار خطا شده باشد (مثلاً استفاده از پروانه تکراری ناشی از خطای سیستمی)، فعل وی نه «ورود کالای قاچاق» (چون اصل ورود مجاز بوده)، بلکه «عدم احراز شرایط لازم برای استفاده از امتیاز تخفیف» تلقی می‌گردد. در این حالت، ضمانت اجرای حقوقی، همانطور که در مورد کیوی تصریح شده، نمی‌تواند «جرم قاچاق» باشد، بلکه صرفاً «پرداخت حقوق ورودی کامل» و مطالبه مابه‌التفاوت تعرفه است.

۲-۸. علاوه بر موارد فوق، در مقدمه این بخشنامه، گمرک صراحتاً اعلام می‌دارد که این سند در راستای اجرای «بند (۴) از مندرجات ذیل یادداشت فصل ۸ کتاب مقررات صادرات و واردات» صادر شده است. این ارجاع، فی‌نفسه از اهمیت بالایی برخوردار است؛ زیرا «فصل ۸» کتاب مقررات، ناظر بر «حقوق گمرکی و سود بازرگانی» و به‌طور کلی، «عوارض و تعرفه‌ها» است، نه فصل مربوط به «ممنوعیت‌ها و مجوزهای» ذاتی ورود کالا (مانند مجوزهای بهداشت یا استاندارد). بنابراین، خود گمرک از ابتدا موضوع را در یک چارچوب «مالی» و تعرفه‌ای تعریف کرده است.

۲-۹. علاوه بر این، در بند ۱ این بخشنامه، هنگامی که به تشریح قاعده (واردات ۱ کیلو موز در قبال ۱.۵ کیلو سیب) می‌پردازد، به صراحت از عبارت «استفاده از تسهیلات مندرج در بند ۴...» استفاده می‌نماید. این تصریح، نشان می‌دهد که موضوع حاضر از جنس «مجوز» نیست بلکه از قبیل «تسهیلات» است.

۲-۱۰. بند ۳ بخشنامه اخیرالذکر، جنبه «مالی» و «اعتباری» بودن این امتیاز را بیش از پیش آشکار می‌سازد. این بند مقرر می‌دارد: «... تأمین ارز برای ثبت سفارشهای صادره از ابتدای سال جاری از محل صادرات وارد کنندگان موز یا از محل صادرات دیگران امکانپذیر می‌باشد.»

۲-۱۱. اجازه «انتقال» این امتیاز (استفاده از صادرات دیگران)، ماهیت آن را به یک «اعتبار مالی» یا «سند قابل معامله» نزدیک می‌سازد. مجوزهای ذاتی ورود (مانند مجوز بهداشت یا استاندارد) قائم به شخص و کالا بوده و غیرقابل انتقال به «دیگران» هستند. اما این سند، که به صراحت اجازه می‌دهد یک واردکننده از «اعتبار صادراتی» شخص دیگری برای «تأمین ارز» و به تبع آن، برای «استفاده از تسهیلات» استفاده کند، اثبات می‌کند که موضوع، یک فرآیند مالی و اعتباری بوده است.

۲-۱۲. صرف نظر از اینکه از جمیع جهات بر می‌آید که حتی در سال ۱۴۰۱ نیز واردات موز منوط به صادرات سیب یا سایر محصولات نبوده است؛ اما در بند ۴ بخشنامه اخیرالذکر متنی نگاشته شده که نشان‌دهنده سردرگمی و ابهام خود گمرک در همین زمینه است: «نظر به تقاضای برخی از وارد کنندگان موز از محل پروانه های صادراتی سیب درختی و پرتقال با پرداخت حقوق ورودی کامل بدون برخورداری از امتیاز بند ۴... مراتب طی نامه... از مرجع ذیربط در وزارت جهاد کشاورزی استعلام شده است که به محض وصول پاسخ چگونگی اقدام... ابلاغ خواهد شد.»

۱۳-۲. صرف نظر از اینکه با تصویب قانون احکام دائمی برنامه های توسعه کشور در سال ۱۳۹۵ و نص صریح ماده ۲۲ همین قانون در خصوص عدم اختیار هیچ کدام از دستگاه های اجرایی برای ایجاد محدودیت در واردات، چگونه جهاد کشاورزی می توانسته واردات موز بدون صادرات سیب را ممنوع کند و پاسخ استعلام گمرک را منفی اعلام کند؟ این بند، اذعان صریح گمرک است به اینکه حتی خود سازمان نیز حداقل در آن مقطع زمانی (۱۴۰۱/۰۶/۱۵) نمی دانسته که آیا بازرگان می تواند از این تسهیلات صرف نظر کند و داوطلبانه حقوق کامل بپردازد یا خیر. این ابهام شدید مقرراتی، نقض آشکار مواد ۲۴ و ۳۰ قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار در خصوص «شفافیت» و «اطلاع رسانی» است.

۱۴-۲. هنگامی که عالی ترین نهاد مجری مقررات (گمرک) خود در خصوص نحوه اجرای آن دچار ابهام بوده و منتظر «استعلام» بوده است، چگونه می توان از فعال اقتصادی انتظار داشت که از تمامی زوایای پنهان مقررات آگاه باشد و او را به «سوءنیت» و «قصد مجرمانه» برای ارتکاب قاچاق متهم نمود؟ این بند به تنهایی، هرگونه امکان احراز «عنصر معنوی» (سوءنیت) جرم قاچاق را، که رکن اساسی جرائم کیفری است، منتفی می سازد.

الف-۳) بخشنامه مورخ ۱۴۰۱/۰۹/۱۶

۱۵-۲. بخشنامه شماره ۱۴۰۱/۵۰/۷۶۴۴۸ مورخ ۱۴۰۱/۰۹/۱۶ معاون توسعه بازرگانی وزیر جهاد کشاورزی ([پیوست شماره ۳](#))، با استفاده از عبارات انحصاری، ظاهراً بر «مجاز» بودن این رویه صحه گذاشته است. بدین شرح که در این نامه آمده است: «...ثابت سفارش و واردات موز... تابع سیاست های جاری وزارت متبوع بوده و واردات موز صرفاً در برابر صادرات سیب درختی مجاز است.» استفاده از قید «صرفاً» و واژه «مجاز»، این شائبه را ایجاد می کند که تنها مسیر قانونی (مجاز) برای ورود موز، ارائه پروانه صادراتی سیب بوده است. اما باید توجه داشت که برای بازرگانان که بی خبر از روابط داخلی بین دستگاه های اجرایی هستند، این سند را نمی توان به تنهایی و خارج از چارچوب سایر مقررات (به ویژه بخشنامه های خود گمرک) فهم نمود. [بخشنامه شماره ۸۵۰۶۸۷](#) گمرک که تنها سه ماه قبل از این نامه و مشخصاً جهت «اجرای ضوابط ابلاغی از سوی وزارت جهاد کشاورزی» صادر شده، به وضوح معنای «مجاز بودن» مد نظر وزارت جهاد را تفسیر می کند.

۱۶-۲. بخشنامه ۸۵۰۶۸۷ (که در بخش قبلی مفصل تحلیل شد)، در بند ۲ خود به صراحت اعلام می دارد که واردات موز از محل صادرات کیوی (که در نامه جهاد کشاورزی ذکری از آن نشده)، «...با پرداخت حقوق ورودی کامل... مجاز می باشد.» این دو سند در کنار یکدیگر اثبات می کنند که عبارت «صرفاً مجاز است» در نامه وزارت جهاد، ناظر بر «مجاز بودن استفاده از تسهیلات» بوده است، نه «مجاز بودن اصل ورود». گمرک به درستی تفسیر کرده که می توان از مسیرهای دیگر (مانند کیوی) نیز به صورت «مجاز» واردات انجام داد، اما باید «حقوق کامل» پرداخت شود. بنابراین، پروانه سیب، شرط «قانونی بودن» واردات نبوده، بلکه شرط «اقتصادی بودن» آن (یعنی برخورداری از تخفیف) بوده است.

ب) بررسی و تحلیل مقررات دال بر «تسهیلات» بودن

۲-۱۷. در این بخش به آن دسته از تحلیل‌ها و تفاسیر بازرگانان پرداخته میشود که نسبت به مفهوم تسهیلات بودن صادرات سیب یا کیوی و سایر محصولات باغی برای واردات موز دلالت دارد.

۲-۱۸. در این بخش نیز سعی می‌شود به ترتیب تاریخ تصویب بخشنامه‌های مربوطه ارائه و در ضمن ارائه هر بخشنامه استنباط حقوقی آن نیز بیان گردد.

ب-۱) بخشنامه مورخ ۱۳۹۵/۰۲/۱۲

۲-۱۹. بخشنامه شماره ۴۵/۷۳/۱۶۴۰۷/۲۴۰۱۴ مورخ ۱۳۹۵/۰۲/۱۲ (پیوست شماره ۱)، علی‌رغم آنکه در بخش پیشین به دلیل استفاده از واژه «مجوز» نقد شد، اما در بطن خود، ماهیت تسهیلاتی موضوع را نیز آشکار می‌سازد.

۲-۲۰. ملاحظه می‌گردد که در مقدمه بخشنامه چنین درج شده است: «با عنایت به اینکه مطابق بند ۴ مندرجات ذیل یادداشت فصل ۸ جداول ضمیمه کتاب مقررات صادرات و واردات، به ازای صادرات یک و نیم کیلوگرم سیب درختی حقوق ورودی یک کیلوگرم موز معادل ۰.۵٪ تعیین میگردد، موارد ذیل جهت استفاده از تسهیلات مذکور و روش کسر مجوز و پروانه صادراتی در سامانه جامع امور گمرکی به شرح ذیل اعلام میگردد:»

۲-۲۱. این بخشنامه، که از اولین اسناد اجرایی در این خصوص است، صراحتاً «هدف» از کل فرآیند را «استفاده از تسهیلات» ذیل فصل ۸ کتاب مقررات (که فصل عوارض و تعرفه‌ها است) اعلام می‌دارد. این «تسهیلات» نیز ماهیتاً یک «تخفیف مالی» است (تعیین حقوق ورودی معادل ۰.۵٪). بنابراین، فرآیند «کسر مجوز» که در ادامه سند تشریح شده، نه یک فرآیند صدور مجوز ذاتی، بلکه ابزار اداری-سیستمی برای «اعمال» آن «تسهیلات مالی» بوده است.

ب-۲) بخشنامه مورخ ۱۴۰۱/۰۶/۱۶

۲-۲۲. بخشنامه شماره ۱۴۰۱/۵۳۰/۴۸۱۳۸ مورخ ۱۴۰۱/۰۶/۱۶ مدیرکل دفتر توسعه صادرات وزارت جهاد کشاورزی، (پیوست شماره ۴) که تنها یک روز پس از بخشنامه ۸۵۰۶۸۷ گمرک و از سوی دفتر توسعه صادرات وزارت جهاد کشاورزی صادر شده، تفسیر تسهیلات بودن را تأیید می‌کند.

۲-۲۳. در این بخشنامه چنین ذکر گردیده است که «ضمناً ترخیص محموله‌های موز آندسته از ثبت سفارشی که... در مهلت مقرر رفع تعهد نکرده و از تاریخ اعتبار اظهار نامه‌های آنها گذشته باشد مشمول مفاد مندرج در بند چهارم... نبوده و برای انجام رفع تعهد با پرداخت حقوق ورودی کامل (۱۰ درصد) مجاز خواهد بود.»

۲-۲۴. بر اساس این بند از بخشنامه، می‌توان وضعیتی را تصور نمود که در آن، بازرگان پس از صادرات سیب، در مهلت قانونی یک‌ساله اقدام به ثبت سفارش واردات موز می‌نماید (که در این مقطع، ثبت سفارش کاملاً معتبر

است). لکن، به دلایل لجستیکی یا حمل، زمانی که محموله موز جهت ترخیص به گمرک می‌رسد، آن مهلت یک‌ساله (یعنی «تاریخ اعتبار اظهارنامه» صادراتی سیب) منقضی گردیده است.

۲-۲۵. در این وضعیت، وزارت جهاد کشاورزی اعلام نمی‌دارد که کالا «قاچاق» است؛ بلکه با تفکیکی حقوقی و دقیق، اعلام می‌دارد:

۲-۲۵-۱. اولاً، بازرگان «تسهیلات» را از دست می‌دهد (مشمول مفاد بند چهارم «نبوده»).

۲-۲۵-۲. ثانیاً، اصل ورود کالا (که ثبت سفارش آن در زمان مقتضی انجام شده) «مجاز» است، لکن مشروط به «پرداخت حقوق ورودی کامل» است.

۲-۲۶. این بخشنامه، همسو با تحلیل [بخشنامه ۸۵۰۶۸۷](#) گمرک، تأکید می‌کند که نتیجه عدم رعایت کامل ضوابط شکلی (مانند انقضای تاریخ اعتبار پروانه)، «قاچاق» نیست. این سند اثبات می‌کند که «گواهی» یا «تأییدیه» صادراتی، نه «مجوز قطعی ورود کالا»، بلکه صرفاً «مجوز استفاده از تسهیلات ترجیحی» (تخفیف تعرفه) بوده است. اگر این سند، مجوز ذاتی ورود بود، انقضای آن باید منجر به غیرقانونی شدن اصل ورود کالا می‌گردید؛ در حالی که خود مقام واضع مقررات، ترخیص آن را «مجاز» دانسته است. این امر، ماهیت «مالی» و «تعرفه‌ای» موضوع را تقویت می‌نماید.

ب-۳) بخشنامه مورخ ۱۴۰۱/۱۲/۰۲

۲-۲۷. بخشنامه ۱۴۰۱/۵۰۰/۹۸۰۷۲ مورخ ۱۴۰۱/۱۲/۰۲ معاون توسعه بازرگانی وزارت جهاد کشاورزی، [\(پیوست شماره ۱۰\)](#) سندی قاطع و تعیین‌کننده در تحلیل بحث از حیث مجوز بودن یا تسهیلات بودن می‌باشد. این بخشنامه که خطاب به سازمان توسعه تجارت و بانک مرکزی صادر گردیده، دارای ابعاد حقوقی بسیار مهمی است:

۲-۲۸. در این سند، وزارت جهاد کشاورزی به عنوان نهاد اصلی مقررات‌گذار، در موضوع نامه صراحتاً از عبارت «حذف مکانیزم تهاتر» استفاده نموده و در متن نیز به رویه سابق (واردات موز، انبه و... در ازای صادرات سیب، کیوی و...) تحت عنوان «واردات (تهاتر)» اشاره می‌کند. این ترمینولوژی (واژگان)، که توسط خود مقام واضع سیاست به کار رفته، ماهیت فرآیند را نه یک «مجوز قانونی-امنیتی»، بلکه یک «سازوکار تجاری-مالی» (تهاتر) معرفی می‌کند. تهاتر، ماهیتاً یک روش «معامله» و «تأمین مالی» است، نه یک «مجوز» به مفهومی که در قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز اراده شده است.

۲-۲۹. مهم‌ترین بخش این سند، دستور صریح آن است. وزارت جهاد کشاورزی، با عطف به سیاست‌های جدید ارزی، رسماً درخواست می‌نماید که: «...خواهشمند است دستور فرمایید مکانیزم تهاتر حذف و کالاهای وارداتی فوق مشمول دریافت ارز صادراتی از محل ارزهای صادراتی خود و غیر به طور عام تأمین ارز شوند».

۲-۳۰. این بخشنامه به طور رسمی، سیاست «واردات کالا در برابر کالا» (سیب در برابر موز) را در تاریخ ۱۴۰۱/۱۲/۰۲ «نسخ» نموده و آن را خاتمه یافته تلقی کرده است. این سند اثبات می‌کند که سیاستی که گمرک امروز بر مبنای آن اقدام به تشکیل پرونده قاچاق نموده، از اسفند ماه ۱۴۰۱ توسط خود نهاد واضح، «حذف» شده و فاقد اعتبار اجرایی بوده است. اقدام قهقرایی گمرک در استناد به یک رویه «منسوخ» و «حذف شده» برای جرم‌انگاری علیه اقدامات بازرگانان، فاقد هرگونه وجهت قانونی است.

۲-۳۱. جایگزینی که این بخشنامه برای «مکانیزم تهاتر» تعیین می‌کند، یک «مجوز» جدید نیست، بلکه یک «رویه مالی» دیگر، یعنی «دریافت ارز صادراتی» است. این جایگزینی (تغییر از تهاتر به تأمین ارز از محل صادرات) به طور قاطع اثبات می‌کند که هدف و ماهیت کل این فرآیند از ابتدا تا انتها، نه «کنترل قانونی» ورود کالا، بلکه «مدیریت تراز ارزی» و «تشویق صادرات» از طریق ابزارهای مالی و تجاری بوده است.

ب-۴) بخشنامه مورخ ۱۴۰۴/۰۴/۱۷

۲-۳۲. بخشنامه شماره ۱۴۰۴/۴۹۷۸۷۷ مورخ ۱۴۰۴/۰۴/۱۷ معاون امور گمرکی گمرک، (پیوست شماره ۵) نیز به شرحی که در صفحه ۴ ذیل «در تشریفات رویه واردات» ذکر شده، مقرر داشته است: «۱- به ازای صادرات یک و نیم کیلو گرم سیب درختی ... حقوق ورودی یک کیلوگرم موز (۰.۴٪) تعیین می‌گردد... ۲- استفاده از تسهیلات یاد شده در خصوص تخفیف حقوق ورودی، منوط به ارائه تاییدیه واردات موز از محل پروانه صادراتی معتبر... خواهد بود. بنابراین در صورت عدم ارائه تاییدیه... پرداخت سود بازرگانی مطابق با جداول و مصوبات ابلاغی الزامی است.»

۲-۳۳. این سند که متأخرتر است، شفاف‌ترین بیان را دارد. هدف را «تخفیف حقوق ورودی» و فرآیند را «استفاده از تسهیلات» می‌نامد. مهم‌تر از آن، ضمانت اجرای عدم ارائه «تاییدیه» (که گمرک اکنون آن را «مجوز» می‌نامد) را نه «قاچاق»، بلکه صرفاً «الزام به پرداخت سود بازرگانی» اعلام کرده است. این سند به تنهایی نشان دهنده این است که پروانه صادراتی سیب درختی یا پرتقال و کیوی و سایر محصولات در نهایت منتهی به تاییدیه واردات موز میشده است و اطلاق مجوز به این تاییدیه اشتباه است؛ بلکه با یک تاییدیه استفاده از تسهیلات مواجه هستیم.

ب-۵) بخشنامه مورخ ۱۴۰۴/۰۴/۳۰

۲-۳۴. بخشنامه شماره ۱۴۰۴/۵۶۵۱۹۹ مورخ ۱۴۰۴/۰۴/۳۰ مدیرکل دفتر واردات گمرک، (پیوست شماره ۶) که بخشنامه ۴۹۷۸۷۷ را نیز به ضمیمه برای ناظران مدیرکل ها و مدیران گمرک ارسال کرده است در متن روکش نامه از «... ابهام برخی گمرکات در خصوص امکان انتقال امتیاز مقرر در بند (۴) مندرجات ذیل یادداشتهای فصل (۸) جداول ضمیمه کتاب مقررات صادرات و واردات ...» صحبت کرده است.

۲-۳۵. در پاسخ به این ابهام، در ذیل بند ۷ از «در تشریفات رویه واردات» صراحتاً ذکر شده است: «... انتقال امتیاز استفاده از تسهیلات بند (۴) مندرجات ذیل یادداشتهای فصل (۸) کتاب مقررات صادرات و واردات از بازرگان به پبله و مجاز می باشد. ...» توصیف، پروانه های صادراتی سیب و کیوی به عنوان امتیاز استفاده از تسهیلات و همچنین این نکته که همین امتیاز قابل انتقال به غیر است و در بخشنامه مدیرکل دفتر واردات نیز در پاسخ به همین ابهام بخشنامه مذکور صادر شده است، دلالت بر آن دارد که تاییدیه صادرات سیب و کیوی و غیره برای واردات موز از سنخ مجوز نیست؛ زیرا مجوز به معنای مندرج در قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز فی نفسه قابلیت خرید و فروش یا انتقال ندارد.

۳. عنصر روانی جرم قاچاق

۳-۱. همانطور که در بخش های پیشین به تفصیل تبیین گردید، تحلیل ماهوی و حقوقی مجموعه بخشنامه ها و دستورالعمل های ابلاغی (به ویژه بخشنامه های کلیدی گمرک به شماره ۸۵۰۶۸۷ و شماره ۴۹۷۸۷۷)، کفه ترازو را به سمت «تسهیلات تعرفه ای» سنگین می نماید، نه «مجوز ماهوی ورود». ماهیت این فرآیند، یک «امتیاز مالی» مشروط بوده که ضمانت اجرای عدم بهره مندی از آن، «پرداخت حقوق ورودی کامل» و «پرداخت سود بازرگانی» تعیین گردیده است، نه اعلام جرم قاچاق.

۳-۲. بر این اساس، «عنصر قانونی» جرم قاچاق، که در این پرونده ها به «استفاده از مجوز تکراری» (موضوع بند 'پ' ماده ۲ قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز و تبصره های آن) استناد شده، اساساً محقق نگردیده است؛ زیرا آنچه مورد استفاده قرار گرفته، «تسهیلات» بوده و نه «مجوز» به مفهومی که در قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز اراده شده است. هنگامی که رکن قانونی جرم منتفی باشد، نوبت به بررسی سایر ارکان (مانند رکن مادی و روانی) نخواهد رسید.

۳-۳. لیکن، با هدف روشن شدن ابعاد موضوع و بررسی عنصر روانی جرم، لازم است با فرض تسامح (و صرفاً به صورت فرضی) بپذیریم که این فرآیند، «مجوز» تلقی می شده است. در این صورت، بررسی «عنصر روانی» یا همان «سوء نیت» ضروری می گردد. اثبات خواهد شد که حتی با پذیرش این فرض، «عنصر روانی» جرم به دلایل متعدد، منتفی بوده است.

الف) انتفای «آگاهی از حکم» (جهل به قانون ناشی از اهمال دستگاهها)

۳-۴. جرم قاچاق، جرمی عمدی است و تحقق آن نیازمند «آگاهی» و «اراده» بازرگان در نقض مقررات است. اولین پرسش آن است که آیا بازرگانان اساساً از این رویه های پیچیده، متناقض و دائماً در حال تغییر، آگاهی کامل و شفاف داشته اند؟

۳-۵. مواد ۲۴ و ۳۰ قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار، دولت و دستگاه های اجرایی را مکلف به شفاف سازی و اطلاع رسانی پیشینی مقررات نموده است. ماده ۲۴، دستگاه ها را مکلف به اطلاع رسانی «هرگونه تغییر سیاستها، مقررات و رویه های اقتصادی... قبل از اجراء» می نماید. ماده ۳۰، دستگاه ها را مکلف به ثبت کلیه

آیین‌نامه‌ها و بخشنامه‌ها در «پایگاه اطلاعات قوانین و مقررات» نموده و تصریح می‌کند که «یک سال پس از لازم‌الاجراء شدن این قانون، مقررات تنها در صورت ثبت در پایگاه موضوع این ماده نافذ می‌باشد». این حجم از بخشنامه‌های داخلی، استعلام‌ها و پاسخ‌های متناقض، که بعضاً حتی به خود گمرکات اجرایی نیز به درستی ابلاغ نشده‌اند، چگونه می‌تواند مبنای «آگاهی قطعی» بازرگان و احراز «سوء نیت» وی قرار گیرد؟

۳-۶. سند قاطع در اثبات عدم شفافیت، خود بخشنامه شماره ۸۵۰۶۸۷ است. در بند ۴ این سند، خود گمرک اذعان می‌دارد که در خصوص یک رویه ساده (پرداخت حقوق کامل به جای استفاده از امتیاز)، دچار ابهام بوده است: «...مراتب طی نامه شماره ۷۷۱۹۳۷ مورخ ۱۴۰۱/۰۶/۰۲ از مرجع ذیربط در وزارت جهاد کشاورزی استعلام شده است که به محض وصول پاسخ چگونگی اقدام به گمرکات اجرایی نیز ابلاغ خواهد شد.»

۳-۷. وقتی عالی‌ترین مقام اجرایی گمرک (دفتر واردات) خود در مورد «چگونگی اقدام» دچار ابهام بوده و منتظر «استعلام» بوده است، چگونه می‌توان از فعال اقتصادی انتظار داشت که عالم به تمامی این رویه‌های پنهان باشد؟ این ابهام شدید مقرراتی، «آگاهی از حکم» و «قصد مجرمانه» را ساقط می‌نماید.

ب) انتفای «آگاهی از موضوع» (جهل به موضوع ناشی از خطای سیستمی)

۳-۸. مهم‌تر از «آگاهی از قانون»، «آگاهی از فعل» مجرمانه است. حتی اگر فرض کنیم بازرگان می‌دانسته که استفاده مازاد بر سهمیه، مشمول عنوان مجرمانه قاچاق است؛ آیا اساساً «آگاه» بوده که در حال استفاده مازاد است؟

۳-۸-۱. «سامانه جامع امور گمرکی» (EPL) نقش راهنمای قوانین و مقررات برای بازرگانان دارد. بازرگانان و کارمندان اداری ایشان، اطلاعات هویتی پروانه‌های صادراتی را در سامانه وارد نموده و به محاسبات، کنترل‌ها و تأییدیه‌های خروجی آن سامانه «اعتماد» می‌کنند. هنگامی که سامانه رسمی گمرک، پس از ورود اطلاعات، اقدام به «تأیید» اظهارنامه نموده و اجازه ترخیص را صادر می‌کند، این تأییدیه سیستمی، «اصل برائت» و «حسن نیت» بازرگان را اثبات می‌نماید. بازرگان حق دارد به زیرساخت فناوری اطلاعات دولت اعتماد کند.

۳-۸-۲. حسن نیت بازرگانان زمانی به قطعیت می‌رسد که خود مقامات گمرکی و اجرایی در بخشنامه‌های متعدد، صراحتاً به «وجود اشکال» و «خطا» در سامانه‌های خود اعتراف کرده‌اند. این خطا، «فعل بازرگان» نبوده، بلکه «نقص زیرساخت گمرک» بوده است:

ب-۱) نامه مورخ ۱۴۰۳/۰۷/۲۱

۳-۹. در نامه شماره ۱۴۰۳/۱۰۴۵۵۰۹ مورخ ۱۴۰۳/۰۷/۲۱ سرپرست دفتر فناوری اطلاعات و امنیت فضای مجازی گمرک (پیوست شماره ۷) به یک نمونه عینی اشاره کرده و اذعان می‌کند که سامانه برای مجوزی با وزن ۶۲۸۱۹۳ کیلوگرم، اجازه خروج ۹۷۴۱۷۸ کیلوگرم (با اختلاف ۳۴۵۹۸۵ کیلوگرم) را داده است و به صورت سیستمی ممانعت نگردیده است و مراتب در دست پیگیری جهت رفع مشکل می‌باشد. در همین نامه از

معاون امور گمرکی درخواست شده است که در راستای جلوگیری از تضییع حقوق دولت تا اطلاع ثانوی علاوه بر کنترل‌های سیستمی، موارد توسط کارشناسان ذی ربط نیز مورد بررسی قرار گیرد. در همین نامه تاکید شده است که کنترل‌های مذکور از طریق اخذ گزارش امکان پذیر است.

ب-۲) نامه مورخ ۱۴۰۳/۰۷/۲۳

۱۰-۳. در نامه شماره ۱۴۰۳/۱۰۶۷۰۵۳ مورخ ۱۴۰۳/۰۷/۲۳ مدیرکل دفتر واردات گمرک (پیوست شماره ۸) ضمن پیوست نمودن نامه شماره ۱۰۴۵۵۰۹ ضمن اعلام مشکل سیستمی کنترل مجوزهای صادره موز وارداتی، خطاب به کلیه ناظران، مدیرکل ها و مدیران گمرک کشور اعلام می‌نماید که به منظور حصول اطمینان از صحت انجام تشریفات گمرکی از مسیر اعلامی تدابیر کنترلی لازم اتخاذ نمایند. مسئولیت نظارت بر حسن اجرای این بخشنامه بر عهده بالاترین مقام اجرایی آن گمرک خواهد بود.

۱۱-۳. این اسناد، که همگی مکاتبات داخلی گمرک هستند، اثبات می‌کنند که استفاده از تاییدیه‌های صادراتی تکراری حداقل در برخی موارد نه با «اراده» بازرگان، بلکه در اثر «خطای سیستمی» سامانه گمرک رخ داده است. انتساب خطای سامانه دولتی به شهروند (بازرگان) و مجرم انگاشتن وی، خلاف اصول عدالت، انصاف و اصل برائت است.

ج) مسئولیت «احراز» و «کنترل» بر عهده گمرک بوده، نه بازرگان

۱۲-۳. در نهایت، حتی اگر سامانه دچار خطا بوده، مطابق رویه‌های گمرکی، مسئولیت «کنترل نهایی» و «احراز صحت» اسناد، بر عهده «کارشناس» و «بازبین» گمرک بوده است، نه اظهارکننده. این معنی در بند ۵ بخشنامه شماره ۴۵/۷۳/۱۶۴۰۷/۲۴۰۱۴ تصریحاً ذکر شده است: «وارد کننده کالا میبایست شماره مجوز مربوطه را در اظهارنامه وارداتی ارائه و کارشناس باید ضمن بررسی مندرجات مجوز، ... اقدام به کسر از مجوز مربوطه نماید.» بدین لحاظ وظیفه بازرگان «ارائه» و وظیفه کارشناس «بررسی» و «کسر» بوده است.

۱۳-۳. در بخشنامه شماره ۱۴۰۴/۴۹۷۸۷۷ مورخ ۱۴۰۴/۰۴/۱۷ (پیوست شماره ۹) در بند ۴، مسئولیت کنترل مضاعف بر کنترل سیستمی نیز بر عهده گمرک گذاشته شده است: «صرف نظر از کنترل‌های سیستمی، واحدهای اجرایی گمرک... موظفند از مراحل بارگذاری و کسر سیستمی تاییدیه و مقایسه وزن تاییدیه با وزن واردات موز اطمینان حاصل نماید.»

۱۴-۳. این اسناد نشان می‌دهد که بازرگان صرفاً «اظهارکننده» بوده و مسئولیت «احراز صحت» بر عهده سامانه و کارشناسان گمرک بوده است. بازرگانان به این فرآیند احراز اعتماد کرده‌اند.

۴. ایرادات بنیادین حقوقی بر اقدامات گمرک و وزارت جهاد کشاورزی

۴-۱. فراتر از تحلیل ارکان جرم قاچاق (که در بخش‌های ۱ و ۲ به تفصیل نشان داده شد که محقق نگردیده‌اند)، لازم به ذکر است که کل فرآیند مقررات‌گذاری و اقدامات اجرایی صورت گرفته توسط وزارت جهاد کشاورزی و گمرک جمهوری اسلامی ایران، از ابتدا با ایرادات اساسی و بنیادین حقوقی مواجه بوده که مشروعیت اقدامات قهریایی فعلی (اعلام جرم قاچاق) را به طور کامل زیر سوال می‌برد.

الف) نقض اصل ممنوعیت «موانع غیر تعرفه‌ای» (ماده ۲۲ قانون احکام دائمی)

۴-۲. اساسی‌ترین ایراد، به اصل اختیار وزارت جهاد کشاورزی در ایجاد چنین محدودیتی بازمی‌گردد. ماده ۲۲ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور (مصوب ۱۳۹۵) به صراحت اعلام می‌دارد: «برقراری موانع غیرتعرفه‌ای و غیرفنی برای واردات به جز در مواردی که رعایت موازین شرع اقتضاء می‌کند، ممنوع است. ...»

۴-۳. اقدام وزارت جهاد کشاورزی، به‌ویژه در نامه شماره ۷۶۴۴۸، که واردات موز را «صرفاً» در برابر صادرات سیب درختی «مجاز» اعلام نموده، صرف نظر از اینکه چون طبق ماده ۳۰ قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار به بازرگانان اعلام نشده، صحیح نیست؛ مصداق اتم و اکمل «ایجاد مانع غیرتعرفه‌ای» برای واردات یک کالای مجاز (موز) است. این وزارتخانه، با خروج از حیطه اختیارات قانونی خود و در تعارض آشکار با نص صریح ماده ۲۲ قانون احکام دائمی، برای واردات، شرطی (یعنی صادرات سیب) تعیین نموده که نه فنی بوده و نه برآمده از موازین شرع.

۴-۴. بنابراین، اصل این مقرره‌گذاری (یعنی الزام واردات در قبال صادرات)، به دلیل تعارض با قانون بالادستی، فاقد وجهت قانونی و «باطل» محسوب می‌شود. نمی‌توان بر مبنای یک بخشنامه که خود ناقض قانون است، فعال اقتصادی را به جرم قاچاق متهم نمود.

ب) نقض اصول شفافیت و اطلاع‌رسانی (مواد ۲۴ و ۳۰ قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار)

۴-۵. دستگاه‌های اجرایی در این پرونده، به طور سیستماتیک اصول شفافیت را نقض نموده‌اند. این نقض، علاوه بر آنکه «سوء نیت» (عنصر روانی) را منتفی می‌سازد، اساساً «قابلیت استناد» به این مقررات را مخدوش می‌کند.

۴-۶. ماده ۲۴ قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار، دستگاه‌ها را به اطلاع‌رسانی «قبل از اجراء» مکلف نموده است. در حالی که شواهد (مانند بند ۴ [بخشنامه ۸۵۰۶۸۷](#)) نشان می‌دهد خود گمرک نیز در میانه اجراء، از «چگونگی اقدام» بی‌اطلاع بوده و منتظر «استعلام» بوده است.

۴-۷. مهم‌تر از آن، ماده ۳۰ همین قانون، ثبت مقررات در «پایگاه اطلاعات قوانین و مقررات» را شرط «تأخذ بودن» آن‌ها دانسته است. این حجم از بخشنامه‌های متعدد، متناقض و گاه شفاهی (که منجر به خطاهای سیستمی شده)، فاقد شفافیت لازم برای استناد قانونی بوده و نمی‌تواند مبنای مجازات کیفری قرار گیرد.

ج) آشفته‌گی مقرراتی و لزوم تفسیر به نفع بازرگان (اصل تفسیر مضیق کیفری)

۴-۸. مجموعه مستندات ارائه شده در این گزارش (از سال ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۴) نشان‌دهنده یک آشفته‌گی و تورم مقرراتی شدید است. در این میان، اصل مسلم حقوقی آن است که در صورت وجود ابهام، تناقض، یا سکوت در مقررات، تفسیر باید همواره به نفع شهروند (و در امور کیفری، به نفع متهم) صورت پذیرد.

۴-۹. همانطور که در بخش‌های پیشین نشان داده شد، در این پرونده ما با دو دسته مقررات مواجهیم: ۴-۹-۱. دسته اول (تفسیر مَوْسَع و کیفری): اسنادی که از واژه «مجوز» استفاده کرده‌اند (مانند بخشنامه ۱۳۹۵ یا نامه ۱۴۰۱ جهاد).

۴-۹-۲. دسته دوم (تفسیر مُضِیق و مالی): اسنادی که صراحتاً از «تسهیلات»، «امتیاز» و «تخفیف» سخن گفته‌اند و ضمانت اجرا را «پرداخت حقوق کامل» دانسته‌اند (مانند بخشنامه ۸۵۰۶۸۷، بخشنامه ۴۸۱۳۸ مورخ ۱۴۰۱/۰۶/۱۶، و بخشنامه‌های ۱۴۰۴) و نهایتاً بخشنامه قاطع شماره ۹۸۰۷۲ مورخ ۱۴۰۱/۱۲/۰۴ که در آن، خود وزارت جهاد کشاورزی کل این فرآیند را «مکانیزم تهاتر» نامیده و دستور «حذف» آن را صادر نموده است.

۴-۱۰. در چنین تعارض آشکاری که توسط خود دستگاه‌های اجرایی ایجاد شده است، گمرک حق ندارد شدیدترین تفسیر ممکن (یعنی تفسیر کیفری و تلقی موضوع به عنوان قاچاق) را انتخاب نماید. اصل برائت و اصل تفسیر مضیق قوانین کیفری، گمرک را ملزم می‌نماید که تفسیر «مالی» و «تسهیلاتی» را بپذیرد؛ تفسیری که حداکثر نتیجه آن، مطالبه مابه‌التفاوت حقوق ورودی است، نه اعلام جرم قاچاق.

۴-۱۱. اقدام قهقرایی گمرک در بازخوانی پرونده‌های سنوات قبل، نادیده گرفتن خطاهای سیستمی مُسَلِّم خود و انتخاب شدیدترین تفسیر ممکن علیه بازرگانان، نه تنها با اصول حقوقی در تعارض است، بلکه مصداق بارز نقض امنیت اقتصادی و حقوق مکتسبه فعالان اقتصادی تلقی می‌گردد.

۵. پاسخ به استعلامات از کمیسیون حقوقی اتاق بازرگانی

۵-۱. با عنایت به تحلیل جامع حقوقی و بررسی مستندات ارائه شده در بخش‌های پیشین، در پاسخ به پرسش‌های استعلام، نتایج ذیل ارائه می‌گردد:

الف) پاسخ به سوال اول (تفکیک ماهیت تسهیلات از مجوز)

۱. آیا «تسهیلات تعرفه‌ای» (مانند تخفیف سود بازرگانی واردات موز در ازای صادرات سیب)، که یک امتیاز مالی و اعتباری تشویقی محسوب می‌شود، از منظر حقوقی با «مجوز ورود کالا» (مانند ثبت سفارش یا مجوز بهداشت) ماهیت واحدی داشته و مشمول عنوان «مجوز» به مفهوم مندرج در بند (پ) ماده ۲ قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز و تبصره‌های ذیل آن (اصلاحی ۱۴۰۰) می‌باشد؟

۵-۲. خیر، «تسهیلات تعرفه‌ای» (مانند تخفیف سود بازرگانی واردات موز در ازای صادرات سیب) از منظر حقوقی با «مجوز ورود کالا» (مانند ثبت سفارش یا مجوز بهداشت) ماهیت واحدی نداشته و مشمول عنوان «مجوز» به مفهوم مندرج در بند (پ) ماده ۲ قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز و تبصره‌های ذیل آن نمی‌باشد.

۵-۳. تحلیل دقیق مجموعه بخشنامه‌ها اثبات می‌نماید که:

۵-۳-۱. هدف از این مقررات، «استفاده از تسهیلات» (بند ۱ [بخشنامه ۸۵۰۶۸۷](#) و [بخشنامه ۴۹۷۸۷۷](#)) و «تخفیف حقوق ورودی» (بند ۲ [بخشنامه ۴۹۷۸۷۷](#)) بوده است.

۵-۳-۲. ضمانت اجرای صریح و مکرر عدم ارائه «تأییدیه» یا عدم احراز شرایط، «پرداخت حقوق ورودی کامل» یا «پرداخت سود بازرگانی» تعیین شده است (بند ۲ [بخشنامه ۸۵۰۶۸۷](#) و بند ۲ [بخشنامه ۴۹۷۸۷۷](#))، نه اعلام جرم قاچاق.

۵-۳-۳. این فرآیند، یک «امتیاز» (بند ۷ [بخشنامه ۵۶۵۱۹۹](#))، «اعتبار مالی» قابل «انتقال به دیگران» (بند ۳ [بخشنامه ۸۵۰۶۸۷](#)) و نهایتاً یک «مکانیزم تهاتر» ([بخشنامه ۹۸۰۷۲](#)) تلقی می‌شده است؛ این واژگان که توسط خود نهادهای واضع مقررات به کار رفته‌اند، با ماهیت مجوزهای ذاتی ورود، که قائم به شخص و کالا هستند، در تعارض کامل است.

۵-۴. بنابراین، استفاده از واژه «مجوز» در برخی مکاتبات اداری (مانند [بخشنامه ۲۴۰۱۴](#))، یک «مسامحه اداری» در نام‌گذاری یک فرآیند «اعتباری-مالی» بوده است. از آنجایی که ماهیت موضوع، «تسهیلاتی» بوده و نه «مجوز ماهوی»، اساساً «عنصر قانونی» جرم قاچاق (استفاده از مجوز تکراری) محقق نگردیده و موضوع به نظر از شمول قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز خارج است.

ب) پاسخ به سوال دوم (انتفای عنصر روانی و خطای سیستمی)

۲. در صورتی که پاسخ سوال فوق مثبت باشد، آیا در مواردی که بازرگان، اطلاعات و اسناد خود را به صورت شفاف و کامل در سامانه جامع تجارت و گمرک اظهار نموده، لیکن سامانه الکترونیکی گمرک به دلیل نقص فنی یا اختلال سیستمی یا اشتباه خود مأموران گمرک، در محاسبه و استهلاک «سهمیه تسهیلات تعرفه‌ای» دچار خطا شده و اعمال این تسهیلات را مازاد بر سقف واقعی تأیید و محاسبه نموده است، این اقدام بازرگان که با اتکا به همان تأییدیه سیستمی صورت پذیرفته، می‌تواند مشمول عنوان مجرمانه «استفاده از مجوز تکراری» تلقی گردد و عنصر معنوی (سوءنیت) جرم محقق شده است؟

۵-۵. حتی با فرض اینکه ماهیت این تسهیلات، «مجوز» تلقی گردد، اقدام بازرگانان منوط به آنکه اطلاعات و اسناد خود را به صورت شفاف و کامل اظهار نموده باشند نمی‌تواند مشمول عنوان مجرمانه «استفاده از مجوز تکراری» تلقی گردد؛ زیرا «عنصر روانی» (سوء نیت) به دلایل قاطع ذیل، مفقود بوده است:

۵-۵-۱. بازرگانان با «حسن نیت» عمل کرده‌اند. مقررات، به اذعان خود گمرک (بند ۴ [بخشنامه ۸۵۰۶۸۷](#))، دچار «ابهام» بوده و به دلیل نقض مواد ۲۴ و ۳۰ قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار، فاقد شفافیت و قابلیت استناد لازم برای مجازات کیفری بوده‌اند.

۵-۵-۲. بازرگانان «آگاه» به استفاده مازاد نبوده‌اند. استفاده مازاد، نه ناشی از «فعل متقلبانه» بازرگان، بلکه ناشی از «خطای سیستمی» سامانه گمرک بوده است. این «مشکل سیستمی» و «عدم کنترل سقف» توسط سامانه، صراحتاً در مکاتبات داخلی گمرک (نامه‌های شماره [۱۰۴۵۵۰۹](#) و [۱۰۶۷۰۵۳](#) مورخ ۱۴۰۳) مورد اذعان قرار گرفته است.

۵-۵-۳. بازرگانان با اتکا و اعتماد کامل به خروجی و تأییدیه «سامانه رسمی دولت (EPL)» اقدام به اظهار و ترخیص نموده‌اند. مسئولیت «خطای سیستمی» سامانه دولتی نمی‌تواند بر عهده شهروند (بازرگان) قرار گیرد و به «سوء نیت» وی تعبیر شود.

۵-۵-۴. مطابق رویه‌های ابلاغی (بند ۵ [بخشنامه ۲۴۰۱۴](#) و بند ۴ [بخشنامه ۴۹۷۸۷۷](#))، وظیفه «بررسی مندرجات» و «اطمینان» از کسر صحیح، بر عهده «کارشناس» و «واحد‌های اجرایی گمرک» بوده است، نه بازرگان که وظیفه «ارائه» و «اظهار» را بر عهده داشته است.

بسمه تعالی

وزارت امور اقتصادی و دارایی
گمرک جمهوری اسلامی ایران
مرکز واردات و صادرات گمرک تهران

کلیه گمرکات اجرایی
موضوع: نحوه کسر پروانه های صادراتی سبب درختی جهت واردات موز

باسلام و احترام

با عنایت به اینکه مطابق بند ۵ مندرجات ذیل یادداشت فصل ۸ جداول منضم به کتاب مقررات صادرات و واردات، به ازای صادرات یک و نیم کیلوگرم سبب درختی، حقوق ورودی یک کیلوگرم موز معادل ۵٪ تعیین میگردد، موارد ذیل جهت استفاده از تسهیلات مذکور و روش کسر مجوز و پروانه صادراتی در سامانه جامع امور گمرکی به شرح ذیل اعلام میگردد:

- ۱- اظهارنامه های واردات قطعی موز که منجر به استفاده از تسهیلات مذکور می گردد، صرفاً در یک قلم اظهار قابل پذیرش بوده و اظهارنامه هایی که شامل چند قلم اظهار باشد مشمول تسهیلات مذکور نمی گردد.
- ۲- تسهیلات اشاره شده پس از خروج محمولات صادراتی سبب درختی از کشور برقرار خواهد شد.
- ۳- صرفاً پروانه های صادراتی سبب درختی که اظهار، تشریفات گمرکی و نیز خروج محمولات آنها از کشور در سال جاری (۱۳۹۵) صورت پذیرفته باشد مشمول تسهیلات موصوف خواهد بود.
- ۴- گمرکات صادرکننده پروانه صادراتی پس از اخذ درخواست ذینفع، با استفاده زیرسامانه صدور مجوز از مجموع زیر سامانه های پنجره واحد تجارت فرامرزی نسبت به استهلاك کامل پروانه صادراتی و صدور مجوز واردات موز به نام صادر کننده اقدام می کنند. گمرکات اجرایی می بایست با ورود به قسمت "صدور مجوز" در سامانه پنجره واحد تجارت فرامرزی (Epl)، نسبت به صدور مجوز مورد نظر، با درج اطلاعات سریال پروانه های صادراتی اقدام نمایند. پس از صدور مجوز یادداشتی (Comment) مبنی بر مستینگ شدن پروانه صادراتی تولید می شود که در سامانه [epl.irica.ir/ecl](http://epl.irica.ir)، مشاهده پرونده در سامانه جامع گمرکی و سامانه گزارشات مدیریتی (MIS) قابل رؤیت است.
- ۵- وارد کننده کالا می بایست شماره مجوز مربوطه را در اظهارنامه وارداتی ارائه و کارشناس باید ضمن بررسی مندرجات مجوز، در قسمت "مجوزهای کسر شونده" اقدام به کسر از مجوز مربوطه نماید.
- ۶- نام صاحب پروانه صادراتی (سبب درختی) که در نهایت منجر به مجوز صادره در سامانه می گردد با نام صاحب کالا پروانه ورود قطعی (موز) می بایست یکسان باشد (صرفاً صادر کننده سبب درختی مجاز به استفاده از تسهیلات مذکور در قبال واردات موز می باشد).
- ۷- در این خصوص امکان استفاده مکرر از یک مجوز در گمرکات مختلف جهت تنظیم اظهارنامه واردات قطعی موز حداکثر تا سقف سهمیه مقدار وزنی پروانه صادراتی سبب درختی و مجوز صادره امکانپذیر می باشد.

آدرس: تهران - خیابان شهید بهشتی - ساختمان شماره ۲ گمرک ایران - طبقه دوم تلفن: ۸۸۵-۱۲۲-۲۰
تلفار: ۰۲۱-۸۸۷۹۸۸۴ - پست الکترونیک: WWW.IRICA.GOV.IR
شماره سریال: ۲۰۴۰۶۸۷
تاریخ چاپ: ۱۳۹۵/۰۲/۱۲

وزارت امور اقتصاد و دارایی
گمرک جمهوری اسلامی ایران

بسمه تعالی

شماره: ۱۴۰۱/۸۵۰۶۸۷

تاریخ: ۱۴۰۱/۰۶/۱۵

پیوست: دارد

«تیت سیستم اتوماسیون»

تولید: دانش بنیان، اشتغال آفرین

کلیه گمرکات اجرایی کشور

با سلام و احترام

پیرو بخشنامه شماره ۱۴۸۹۸۶۶ مورخ ۱۴۰۰/۱۱/۲ و در اجرای بند (۴) از مندرجات ذیل یادداشت فصل ۸ کتاب مقررات صادرات و واردات سال ۱۴۰۱ و همچنین مستند به ضوابط ابلاغی از سوی وزارت جهاد کشاورزی با موضوع نحوه واردات موز از محل صادرات سیب درختی، کشمش، پرتقال و کیوی و با عنایت به استعلامات پی در پی گمرکات اجرایی کشور در خصوص موضوع مطروحه، مراتب مجدداً بمنظور رعایت کامل مصوبات و قوانین و مقررات جاری به شرح ذیل جهت آگاهی و اقدام لازم ارسال می‌گردد. بدیهی است نظارت بر حسن اجرای بخشنامه مذکور برعهده بالاترین مقام مسئول گمرک مربوطه خواهد بود.

۱- بر اساس بند (۱) نامه شماره ۷۵۵۷۰ مورخ ۱۴۰۰/۱۱/۲۰ از ابتدای سال ۱۴۰۱ صدور ثبت سفارش و واردات موز صرفاً از محل پروانه های صادراتی سیب درختی، پرتقال و کیوی که از تاریخ آنها بیش از یکسال نگذشته باشد امکانپذیر است. بدیهی است استفاده از تسهیلات مندرج در بند ۴ مندرجات ذیل یادداشت فصل ۸ کتاب و بند (۱) نامه شماره ۳۵۱۷۲ مورخ ۱۴۰۱/۵/۵ وزارت جهاد کشاورزی، واردات موز منوط به صادرات یک و نیم کیلوگرم سیب درختی درجه یک و دو (با تأیید گمرک اجرایی صادر کننده پیرامون ثبت مراتب خروج کالای صادراتی از مرز خروج و احصاء درجه ۱ و ۲ سیب صادر شده در سامانه جامع امور گمرکی) یا یک کیلوگرم پرتقال با رعایت فاصله زمانی تاریخ پروانه صادراتی تا تاریخ ثبت سفارش می باشد

۲- مستند به بند (۲) نامه شماره ۳۵۱۷۲ مورخ ۱۴۰۱/۵/۵ معاون محترم توسعه بازرگانی وزارت جهاد کشاورزی ثبت سفارش و واردات موز از محل صادرات کشمش مجاز نبوده ضمن اینکه ثبت سفارش و واردات موز از محل صادرات کیوی با پرداخت حقوق ورودی کامل (بدون برخورداری از امتیاز بند ۴ مندرجات ذیل یادداشت فصل ۸) مجاز می باشد.

۳- با عنایت به مفاد نامه شماره ۳۹۵۶۹ مورخ ۱۴۰۱/۵/۲۳ دفتر توسعه صادرات وزارت جهاد کشاورزی، تأمین ارز برای ثبت سفارش های صادره از ابتدای سال جاری از محل صادرات واردکنندگان موز یا از محل صادرات دیگران امکانپذیر می باشد

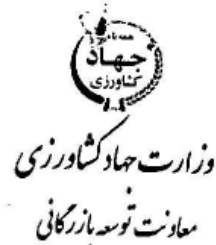
۴- نظر به تقاضای برخی از وارد کنندگان موز از محل پروانه های صادراتی سیب درختی و پرتقال با پرداخت حقوق ورودی کامل (بدون برخورداری از امتیاز بند ۴ مندرجات ذیل یادداشت فصل ۸)، اعلام می دارد: مراتب طی نامه شماره ۷۷۱۹۳۷ مورخ ۱۴۰۱/۶/۲ از مرجع ذیربط در وزارت جهاد کشاورزی استعلام شده است که به محض وصول پاسخ چگونگی اقدام به گمرکات اجرایی نیز ابلاغ خواهد شد.

شماره: ۱۴۰۱/۵۰۰/۷۶۴۴۸

تاریخ: ۱۴۰۱/۹/۱۶

پیوست: ندارد

جناب آقای پیمان پاک

معاون محترم وزیر و رئیس کل سازمان توسعه تجارت ایران

موضوع: الزامی بودن ثبت سفارش واردات موز با صادرات سیب درختی

سلام علیکم

احتراماً، بازگشت به نامه شماره ۶۰/۲۱۷۹۳۹ مورخ ۱۴۰۱/۹/۹ موضوع شمولیت مصوبه شماره ۱۵۵۲۶۹/ت/۵۸۵۹۷ مورخ ۱۳۹۹/۲۶۱۲ هیئت محترم وزیران برای ثبت سفارش واردات موز، به استحضار می‌رساند برابر سیاست های کلان وزارت متبوع در توسعه صادرات محصولات کشاورزی و همانطور که در نامه ۱۴۰۰/۵۰۰/۷۷۳۳۰ مورخ ۱۴۰۰/۱۱/۲۷ معاونت توسعه بازرگانی وقت تصریح شده است، ثبت سفارش و واردات موز، فراتر از سهمیه های تعیین شده برای مناطق مرز نشین تابع سیاست های جاری وزارت متبوع بوده و واردات موز صرفاً "در برابر صادرات سیب درختی مجاز است.

محسن شیراوند

معاون وزیر

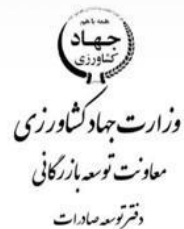
۴-۶. پیوست شماره ۴ (بخشنامه شماره ۴۸۱۳۸/۵۳۰/۱۴۰۱ مورخ ۱۴۰۱/۰۶/۱۶)

شماره: ۴۸۱۳۸/۵۳۰/۱۴۰۱

تاریخ: ۱۴۰۱/۰۶/۱۶

پیوست: ندارد

جناب آقای وکیل

مدیرکل محترم مرکز واردات و امور مناطق آزاد و ویژه گمرک جمهوری اسلامی ایران

فوری

موضوع: ترخیص محموله های وارداتی موز

سلام علیکم

احتراماً، بازگشت به نامه شماره ۱۴۰۱/۷۷۱۹۳۷ مورخ ۱۴۰۱/۰۶/۲، به استحضار می‌رساند ترخیص کالای موز صرفاً با تأمین ارز از محل صادرات و در برابر پروانه‌های صادرات سبب درختی درجه یک و دو، پرتقال و کیوی مجاز می‌باشد. ضمناً ترخیص محموله های موز آندسته از ثبت سفارش‌هایی که تاریخ اظهارنامه‌های صادراتی پروانه شده آنها در زمان بررسی و صدور مجوز واردات (ثبت سفارش) معتبر بوده و نسبت به «تامین ارز» (از محل صادرات کالاهای مشمول تهاتر) در موعد مقرر اقدام و نسبت به واردات موز اقدام نموده باشند ولی در مهلت مقرر رفع تعهد نکرده و از تاریخ اعتبار اظهار نامه‌های آنها گذشته باشند مشمول مفاد مندرج در بند چهارم مندرجات ذیل یادداشت فصل هشتم کتاب مقررات صادرات و واردات نبوده و برای انجام رفع تعهد با پرداخت حقوق ورودی کامل (۱۰ درصد) مجاز خواهد بود. شایان ذکر است مفاد بند چهارم مندرجات ذیل یادداشت فصل هشتم صراحتاً تکلیف را مشخص نموده است مع الوصف در صورت ضرورت، اسناد متقاضیان ارائه و مورد بررسی قرار گیرد.

معرم سلطانی
مدیرکل

رونوشت به:

جناب آقای دکتر فریادرس سرپرست محترم معاونت توسعه بازرگانی

نشانی: تهران - خیابان طالقانی - بعد از تقاطع ولیمصر - ساختمان قدیم وزارت جهاد کشاورزی (شعبه آیینی) - طبقه سیزدهم

کد پستی: ۵۴۳۱۱-۱۵۲۳۶ تلفن: ۶۴۵۸۲۷۳۴ شماره: ۶۴۵۸۲۵۲۰

۵-۶. پیوست شماره ۵ (بخشنامه شماره ۱۴۰۴/۴۹۷۸۷۷ مورخ ۱۴۰۴/۰۴/۱۷)

در تشریفات رویه واردات:

در راستای نامه های شماره ۳۹۵۶۹ مورخ ۱۴۰۱/۵/۲۳ و ۲۱۱۴۱۹ مورخ ۱۴۰۳/۰۸/۱۲ و معاونت توسعه بازرگانی وزارت جهاد کشاورزی و نامه شماره ۱۰۸۰۸۱۷ مورخ ۱۴۰۳/۰۷/۲۵ و ۱۱۹۷۰۵۱ مورخ ۱۴۰۳/۰۸/۱۶ دفتر فناوری اطلاعات و امنیت فضای مجازی، نحوه بررسی و استفاده از تسهیلات بند ۴ مندرجات ذیل یادداشت فصل (۸) کتاب مقررات صادرات و واردات مراتب به شرح ذیل اعلام می گردد:

۱- به ازای صادرات یک و نیم کیلو گرم سیب درختی درجه یک و دو (به تشخیص وزارت جهاد کشاورزی)، یا صادرات یک کیلو گرم کشمش یا صادرات یک کیلو گرم پرتقال یا یک کیلو گرم کیوی؛ حقوق ورودی یک کیلو گرم موز (۴٪) تعیین می گردد. مهلت استفاده از امتیاز مزبور تا یکسال بعد از تاریخ پروانه های صادراتی کالاها یاد شده، می باشد.

نام‌های صادره بدون مهر برجسته فاقد اعتبار است. شماره سریال: ۱۶۲۲۹۰۵۴

بسمه تعالی

شماره: ۱۴۰۴/۴۹۷۸۷۷

تاریخ: ۱۴۰۴/۰۴/۱۷

پیوست: ندارد

«ثبت سیستم اتوماسیون»

وزارت امور اقتصادی و دارایی
گمرک جمهوری اسلامی ایران

۲- استفاده از تسهیلات یاد شده درخصوص تخفیف حقوق ورودی، منوط به ارائه تاییدیه واردات موز از محل پروانه صادراتی معتبر و محدود به اقلام مندرج در بند (۱) و کسر سیستمی در زمان انجام تشریفات واردات قطعی موز خواهد بود. بنابراین در صورت عدم ارائه تاییدیه واردات موز از محل پروانه صادراتی معتبر پرداخت سود بازرگانی مطابق با جداول و مصوبات ابلاغی الزامی است.

۶-۶. پیوست شماره ۶ (بخشنامه شماره ۱۴۰۴/۵۶۵۱۹۹ مورخ ۱۴۰۴/۰۴/۳۰)

شماره: ۱۴۰۴/۵۶۵۱۹۹

تاریخ: ۱۴۰۴/۰۴/۳۰

پیوست: دارد

«نت سیستم اتوماسیون»

بسمه تعالی

وزارت امور اقتصادی و دارایی
گمرک جمهوری اسلامی ایران

سرمایه گذاری برای تولید

«ابلاغیه مهم»

۱۴۰۴/۸۹/۷۳

ناظرین محترم، مدیران کل و مدیران محترم گمرکات اجرایی
موضوع: انتقال امتیاز بند (۴) مندرجات ذیل یادداشت های فصل (۸) در خصوص واردات موز
مرجع ابلاغ کننده: دفتر واردات

با سلام و احترام،

پیرو بخشنامه شماره ۱۴۰۴/۴۹۷۸۷۷ مورخ ۱۴۰۴/۴/۱۷، ردیف ۷۲ (ftp) سال جاری با توجه به ابهام برخی گمرکات، در خصوص امکان انتقال امتیاز مقرر در بند (۴) مندرجات ذیل یادداشت های فصل (۸) جداول ضمیمه کتاب مقررات صادرات و واردات، به پیوست تصویر دو برگ مصوبات صورتجلسه مورخ ۱۴۰۴/۴/۲۹ در محل این دفتر با حضور مدیرکل محترم دفتر مقررات صادرات و واردات و نماینده محترم دفتر مقررات و استانداردهای بازرگانی وزارت جهاد کشاورزی مبنی بر تأیید بند (۷) در بخش رویه واردات در خصوص مقررات مربوط به واردات موز توسط پیله ورن و تأکید بر اجرای آن جهت بهره برداری لازم ارسال می گردد. خواهشمند است دستور فرمائید با رعایت مفاد سایر مقررات، دستورالعمل ها و ضوابط جاری اقدام لازم معمول نمایند.

مسئولیت نظارت بر حسن اجرای این بخشنامه برعهده بالاترین مقام گمرک اجرایی خواهد بود.

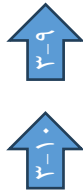
محمد علی بهبوری
مدیرکل دفتر واردات

رونوشت:

- معاونین محترم گمرک ایران جهت استحضار
- معاونت محترم تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات معاونت حقوقی ریاست جمهوری بازگشت به نامه ۹۰۶۲۶ مورخ ۱۳۹۹/۸/۱۲ جهت استحضار.
- سرکار خانم باقری زمردی مدیرکل محترم دفتر مقررات صادرات و واردات سازمان توسعه تجارت ایران جهت استحضار
- جناب آقای آذین مدیرکل محترم دفتر مقررات و استانداردهای بازرگانی وزارت جهاد کشاورزی جهت اطلاع.
- سرکار خانم صالحی جهت اطلاع و بازگذاری در سامانه مربوطه

«نامه های صادره بدون مهر برجسته فاقد اعتبار است» شماره سریال: ۱۷۷۹۸۵۵۸

بسمه تعالی

شماره: ۱۴۰۳/۱۰۴۵۵۰۹

تاریخ: ۱۴۰۳/۰۷/۲۱

پیوست: ندارد

تذکره: ندارد

وزارت امور اقتصادی و دارایی
گمرک جمهوری اسلامی ایران

جهش تولید با مشارکت مردم

جناب آقای تسکری
معاون محترم امور گمرکی

(م/د/ت/ر)

عطف به نامه شماره ۱۴۰۳/۹۳۲۱۴۰ مورخ ۱۴۰۳/۰۷/۰۱ ناظر محترم گمرکات استان و مدیرکل گمرک کرمانشاه در خصوص کسر مجوز واردات موز در قبال صادرات، باتوجه به بررسی‌های بعمل آمده مشخص گردید که در برخی از مجوزها بعنوان مثال مجوز شماره "۱۴۰۳/۹۰۳۵۳" وزن خالص ۶۲۸۱۹۳ کیلوگرم درج شده است در صورتیکه تعداد ۵ قفله اظهارنامه به مجموع وزنی ۹۷۴۱۷۸ کیلوگرم، از محل مجوز مذکور با اختلاف وزنی ۳۴۵۹۸۵ کیلوگرم از گمرک بازرگان خارج شده است و به صورت سیستمی ضمانت نگردیده است. لذا با توجه به موارد پیشگفت و با عنایت به اینکه اخیراً مواردی مشاهده شده است که سامانه در فرآیند صدور و کسر مجوز بدرستی عمل نکرده و سقف وزن مربوطه رعایت نشده است؛ لذا ضمن اعلام این موضوع که مراتب از طریق پیمانکار (دانشگاه تهران) طی نامه شماره ۱۴۰۳/۱۰۳۷۳۲۵ مورخ ۱۴۰۳/۷/۱۸ در دست پیگیری جهت رفع مشکل می باشد، خواهشمند است دستور فرمایید در راستای جلوگیری از تسبیح حقوق دولت تا اطلاع ثانوی علاوه بر کنترل‌های سیستمی، موارد توسط کارشناسان ذربیط نیز مورد بررسی قرار گیرد. شایان ذکر است کنترل‌های مذکور با اخذ گزارشات که در ذیل، مسیر آن متوان گردیده است، امکان پذیر می باشد.

مشاهده اسناد/ مجوزها/ مشاهده مجوز متصل / بررسی تصویر / در قسمت پایین بازگزاری بیشتر / بررسی مجوزهای صادراتی متناظر و مجاز به استفاده / (هی بایست به توضیحات تصویر مجوز نیز توجه شود)

ردیاست:

جناب آقای مهدی میریان مشاور محترم ریاست کل و مدیر کل حرارت و نور الفانی جهت استحضار
جناب آقای برقی مدیر امورهای مدیر کل حرارت، حوزه ریاست کل و روابط عمومی جهت استحضار
جناب آقای سعیدی سرپرست محترم دفتر واردات تهران آگهی
جناب آقای منصوران مدیر کل مسره دفتر بررسی و تاییدات صنعتگر جهت آگهی

تذکره: کلیه شماره‌ها جزء امور رجوعت فقط اعتبار است. شماره سریال: ۱۴۳۳۲۲۹

شماره: 1403/1067053

بسمه تعالی

وزارت امور اقتصادی و دارایی
گمرک جمهوری اسلامی ایران

تاریخ: 1403/07/23

پیوست: ندارد
نیت سیستم اتوماسیون

مشارکت مردم

جهش تولید با

«بخشنامه بسیار مهم»

ناظران، مدیران

گمرکات اجرایی

کل و مدیران محترم

موضوع: مشکل سیستمی در فرایند صدور و کسر مجوزها

مهلت اعتبار بخشنامه: تا اطلاع ثانوی

مرجع ابلاغ کننده: دفتر فناوری اطلاعات و امنیت فضای مجازی

با سلام و احترام

ضمن ارسال نامه شماره 1403/1045509 مورخ 1403/07/21 سرپرست محترم دفتر فناوری اطلاعات و امنیت فضای مجازی در خصوص مشکل سیستمی کنترل مجوز های صادره موز وارداتی، خواهشمند است دستور فرمایید تا رفع مشکل سیستمی، به منظور حصول اطمینان از صحت انجام تشریفات گمرکی از مسیر اعلامی تدابیر کنترلی لازم اتخاذ نمایند. مسئولیت نظارت بر حسن اجرای این بخشنامه بر عهده بالاترین مقام اجرایی آن گمرک خواهد بود.

علیرضا صدقی خواه
مدیرکل دفتر واردات

رونوشت:

- جناب آقای مرتضی نصیری دوفایی مدیرکل محترم حوزه ریاست کل و روابط عمومی جهت استحضار
- جناب آقای حسگری معاون محترم امور گمرکی جهت استحضار
- جناب آقای نقدی معاون محترم حقوقی و نظارت جهت استحضار
- جناب آقای اکبرپور سرپرست محترم معاونت برنامه ریزی و امور بین الملل جهت استحضار
- جناب آقای جلالی معاون محترم توسعه مدیریت و منابع جهت استحضار
- جناب آقای محمودی مدیر کل محترم دفتر بازرسی و مدیریت عملکرد جهت استحضار
- جناب آقای مهدی میهنیان مشاور محترم ریاست کل و مدیرکل حراست و امور نظامی جهت استحضار
- جناب آقای لطفی سرپرست محترم دفتر فناوری اطلاعات و امنیت فضای مجازی جهت آگاهی و صدور دستور مقتضی جهت پیگیری های لازم عسماً با عنایت به اینکه اظهارنامه های سیرسبز بدون کنترل سیستمی خارج می گردند اقدام عاجل مورد تأکید می باشد.

وزارت امور اقتصادی و دارائی
گمرک جمهوری اسلامی ایران

بسمه تعالی

شماره: ۱۴۰۴/۴۹۷۸۷۷

تاریخ: ۱۴۰۴/۰۴/۱۷

پیوست: ندارد

«نت سیستم اتوماسیون»

- ۲- استفاده از تسهیلات یاد شده درخصوص تخفیف حقوق ورودی، منوط به ارائه تاییدیه واردات موز از محل پروانه صادراتی معتبر و محدود به اقلام مندرج در بند (۱) و کسر سیستمی در زمان انجام تشریفات واردات قطعی موز خواهد بود. بنابراین در صورت عدم ارائه تاییدیه واردات موز از محل پروانه صادراتی معتبر پرداخت سود بازرگانی مطابق با جداول و مصوبات ابلاغی الزامی است.
- ۳- واردات موز توسط مرز نشینان و شرکت های تعاونی آنها با کارت شرکت تعاونی مرز نشینان صرفاً در سقف سهمیه مصوب ابلاغی و با پرداخت سود بازرگانی کامل مجاز خواهد بود. همچنین اخذ ثبت سفارش و واردات موز توسط مرز نشینان و شرکت های تعاونی آنها فراتر از سهمیه های تعیین شده تابع مقررات و ضوابط رویه تجاری (از جمله صدور ثبت سفارش، تأمین ارز و کد رهگیری) در کشور بوده و واردات موز (حسب مورد) صرفاً مطابق با سیاست های اتخاذ شده در مرجع ذیربط مجاز خواهد بود.
- ۴- صرف نظر از کنترل های سیستمی، واحد های اجرایی گمرک محل از جمله سرویس ارزیابی، درب خروج و بازرینی موظفند از مراحل بارگذاری و کسر سیستمی تاییدیه و مقایسه وزن تاییدیه با وزن واردات موز اطمینان حاصل نماید.
- ۵- در صورت هرگونه ابهام مقرراتی و قانونی در زمان جری تشریفات گمرکی، (بالحاظ وظایف سازمانی محوله) مراتب را راساً به دفتر ذیربط اعلام نمایند. لازم بذکر است کنترل سامانه مانع از مسئولیت بررسی کننده پروانه های صادراتی و اظهارنامه های وارداتی نخواهد بود.
- ۶- تاریخ تاییدیه استفاده از تسهیلات موضوع بند (۴) مندرجات ذیل یادداشت های فصل ۸ کتاب مقررات صادرات و واردات باید مقدم بر تاریخ کوتاژ اظهارنامه واردات باشد و ترخیص موز با استفاده از تسهیلات مزبور صرفاً با تاییدیه یاد شده قابل پذیرش می باشد. در صورت اعمال تخفیف قبل از بارگذاری تاییدیه موضوع این بند، ضمن اخذ مابه التفاوت حقوق ورودی ماده ۱۰۸ نیز اعمال گردد.
- ۷- با توجه به نامه شماره ۵۳۱۲۶۵۰ مورخ ۱۴۰۴/۳/۵ دفتر مقررات صادرات و واردات وزارت صمت واردات موز توسط پیله وران با انجام ثبت آماری مشابه سایر تجار دارای کارت بازرگانی صرفاً در حد سقف سهمیه تعیین شده امکانپذیر بوده و کلیه محدودیت ها و ممنوعیت های تجاری شامل پیله وران نیز می باشد. انتقال امتیاز استفاده از تسهیلات بند (۴) مندرجات ذیل یادداشت های فصل (۸) کتاب مقررات صادرات و واردات از بازرگان به پیله ور مجاز می باشد. پیله ور مجاز به استفاده از تسهیلات بند (۴) مندرجات ذیل یادداشت های فصل (۸) کتاب مقررات صادرات و واردات در اظهارنامه های وارداتی از محل سهمیه سالانه خویش می باشد.

جمهوری اسلامی ایران
پارلمان
تولید دانش بین الملل آفرین

وزارت جهاد کشاورزی
معاونت توسعه بازرگانی

شماره: ۱۴۰۱/۵۰۰/۹۸۰۷۲
تاریخ: ۱۴۰۱/۱۲/۲
پیوست: ندارد

آئی / حائز اهمیت

جناب آقای پیمان پاک
معاون محترم وزیر و رئیس کل سازمان توسعه تجارت ایران
جناب آقای آرام
معاون محترم ارزی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران
موضوع: حذف مکانیزم تهاتر در واردات کالاهای کشاورزی

سلام علیکم

احتراماً. عطف نامه‌های شماره ۱۴۰۱/۵۰۰/۲۳۳۱۲ مورخ ۱۴۰۱/۰۴/۱ و ۱۴۰۱/۵۰۰/۶۱۱۵۶ مورخ ۱۴۰۱/۰۷/۳۰ - ۱۴۰۱/۵۰۰/۵۹۰۹۷ مورخ ۱۴۰۱/۰۷/۲۳ و ۱۴۰۱/۵۱۰/۹۳۰۹۹ مورخ ۱۴۰۱/۱۱/۱۱ (تصاویر پیوست) در خصوص واردات (تهاتر) برخی از اقلام کشاورزی نظیر موز، انبه، نارنگل، میوه و کمیوت آنالاس و انواع ادویه در ارزی صادرات برخی از اقلام کشاورزی (مانند انواع خشکبار، کیوی، پرتقال و سیب درختی) و با عنایت به اینکه طی نامه شماره ۱۴۰۱/۵۱۲۰ مورخ ۱۴۰۱/۱۱/۲۳ مبنی بر ارسال فهرست کد تعرفه کالاهای وارداتی بخش کشاورزی مشمول تأمین ارز از محل ارز صادراتی خود و غیرالتاقی مسأله ای؛ خواهشمند است دستور فرمایید مکانیزم تهاتر حذف و کالاهای وارداتی فوق مشمول دریافت ارز صادراتی از محل ارزهای صادراتی خود و غیره طور عام تأمین ارز شوند.

تخصیص نیروی انسانی
معاون وزیر

رونوشت به:
جناب آقای مهندس آذین سرپرست محترم دفتر مقررات و استانداردهای بازرگانی جهت اطلاع

نشانی: تهران - خیابان طالقانی - نرسیده به پل حافظ - وزارت جهاد کشاورزی - طبقه ششم
کد پستی: ۱۶۱۱۱-۱۵۹۳۴ تلفن: ۴۳۵۴۴۸۰۰

1. Introduction

- 1-1. In line with the statutory mandates of the Legal and Judicial Support Commission of the Iran Chamber of Commerce, Industries, Mines, and Agriculture (ICCIMA) to provide advisory and expert opinions to its members, an inquiry was recently referred to this Commission by a group of companies active in the banana importation sector.

Translator's Note: ICCIMA is the highest official representative body of the private sector in Iran, acting as a legal consultant to economic activists and a liaison with government entities.

- 1-2. The substance of the received letter indicates the emergence of a severe legal crisis for this group of economic actors. The summary of the facts is as follows: The Customs Administration of the Islamic Republic of Iran (IRICA), in a retroactive measure, has initiated a review of banana importation files from previous years. Applying a broad and expansive interpretation of the laws, IRICA claims that a portion of the imports executed by these companies constitutes the crime of "smuggling".

- 1-3. Fundamentally, pursuant to Article 1, Paragraph (a) of the "Law on Combating Smuggling of Goods and Currency," smuggling is defined as any act or omission that breaches the legal formalities related to the entry and exit of goods and currency, which is deemed smuggling under this or other laws and for which a penalty has been prescribed. Furthermore, the legislature, under instances such as Article 2, Paragraph (c) of this law, has deemed the "use of repeated/reused licenses or permits" to be legally equivalent to smuggling.

Translator's Note: Under Iranian law, "smuggling" is not limited to clandestine border crossings; it also encompasses administrative or procedural non-compliance, known as "statutory smuggling"

- 1-4. The legal dispute and the crux of the crisis in the cases under review arise precisely at this juncture. Customs has equated the "export clearance approval" generated from exporting apples (or kiwis and other items)—which was created within the framework of Clause 4 of the notes to Chapter 8 of the Export-Import Regulations Book solely to benefit from "tariff concessions" (discounts on the Commercial Benefit Tax)—with a "substantive import permit" (such as an Order Registration or a Health Permit). Consequently, Customs has interpreted the utilization of these concessions beyond the system's threshold—which, according to the merchants' claims and available evidence, was primarily caused by a "systemic error" within Customs' own automated platforms—as an instance

of "using repeated permits." As a result, it has classified the act as "smuggling" and referred the files under this criminal title to the State Discretionary Punishments Organization.

Translator's Note: The State Discretionary Punishments Organization (Tazirât) is a specialized administrative tribunal under the executive branch (Ministry of Justice) that handles economic infractions and smuggling cases rapidly, separate from the regular judiciary court system. "Commercial Benefit Tax (سود بازرگانی)" is a variable import tax set dynamically by the cabinet, distinct from statutory customs duties[.

- 1-5. In this regard, the esteemed applicants have submitted two fundamental and pivotal questions to this Commission for expert evaluation:
 - 1-5-1. Do "tariff concessions" (discounts on commercial benefit taxes) possess the same legal nature as an "import permit" (in the sense intended by the Law on Combating Smuggling of Goods and Currency) and fall under the definition of a "permit/license?"
 - 1-5-2. If the answer is affirmative, in cases where a merchant has cleared goods in "good faith" and by relying on the "approval of the state-operated system" (which suffered from a technical glitch or systemic error), is the "mental element" (criminal intent/mens rea) of the crime established, and can the merchant be deemed a criminal?
- 1-6. In response to this inquiry, the Legal Commission deems it necessary to clarify the scope of this expert report. This report is issued in the capacity of answering a "general legal question" concerning the interpretation of the law and the issued directives. For this purpose, the "premise" of this analysis is based on the veracity of the merchants' other declarations (such as the absence of under-declaration in weight, the absence of presenting falsified documents, or other customs infractions) and that they acted in "complete good faith." This report under no circumstances intends to enter into specific individual cases or negate other potential infractions; rather, it is strictly focused on whether the "excessive utilization of concession quotas in the importation of bananas" can, on its own, constitute the crime of smuggling.

2. Analysis of the Legal Element and Material Element of the Crime of Smuggling

- 2-1. In this section, in order to accurately answer the first question of the inquiry regarding the separation of the nature of "tariff concessions" from an "import permit," it is necessary to adopt an analytical, evidence-based approach. We will first examine those correspondences that, by utilizing the term "permit"

(license), have apparently provided the basis for Customs' broad interpretation and its classification of the matter as an instance of smuggling.

A) Review and Analysis of Regulations Suggesting a "Permit" Nature

- 2-2. Apparently, Customs' interpretation of the export of products such as apples, kiwis, etc., as an import permit for bananas stems from certain administrative directives and correspondences in which the process of allocating banana imports against the export of certain Iranian orchard products has been referred to under the title of a "permit" (license).
- 2-3. Now, with the aim of clarifying the legal analogy and elucidating the true nature of the matter, these documents will be scrutinized and critically analyzed in chronological order, from oldest to newest. This will determine whether the use of this vocabulary was an "administrative oversight" in naming a "concessionary-financial" process, or if it truly signified the creation of a "substantive permit" for the core entry of goods (in the sense intended by the Law on Combating Smuggling of Goods and Currency).

A-1) Directive Dated May 1, 2016 (12/02/1395)

- 2-4. Directive No. 73/45/16407/24014 dated May 1, 2016, issued by the Center for Imports and Affairs of Free and Special Zones of Customs (Annex No. 1), is apparently one of the earliest documents regarding the systemic execution of the process of utilizing banana import tariff reduction concessions in exchange for apple exports, which utilized the terms "permit" and "permit deduction".
- 2-5. Clause 4 of the said document stipulates: "The customs offices issuing the export license... utilizing the permit-issuance sub-system... shall proceed with the full amortization of the export license and issue the banana import permit in the name of the exporter." Furthermore, Clause 5 defines the importer's obligation as follows: "The importer of the goods must provide the relevant permit number in the import declaration, and the expert must... proceed to deduct from the relevant permit in the 'deductible permits' section".
- 2-6. Although this directive explicitly uses the word "permit," a precise analysis of the "subject matter" and the "objective" of this document reveals its true nature:
 - 2-6-1. The subject of the directive is the "Method of deducting apple export licenses for banana imports." This title inherently indicates an "attainment of credit accounting" and an "amortization process," rather than a "substantive permit issuance" process for the entry of goods.

- 2-6-2. In the preamble of this very document, the purpose of this process is defined as the execution of Clause 4 of the notes to Chapter 8, namely the granting of the privilege of "...an import duty of 5% per kilogram of bananas".
- 2-6-3. Therefore, what is labeled as a "permit" in this document is not an "import permit," but rather an "approval for benefiting from a 5% tax discount." This "approval" is a financial and credit document placed under the title of "deductible permits" in the EPL system to be systemically deducted from the credit balance. Conflating the nature of this "financial-concessionary approval" with a "substantive import permit" (such as an Order Registration or a Health Permit) is a strategic error in the interpretation of this document.

Translator's Note: EPL (Electronic Commerce and Customs Integrated System) is Iran's central digital customs clearance platform.

A-2) Directive Dated September 6, 2022 (15/06/1401)

- 2-7. Directive No. 1401/85067 dated September 6, 2022, issued by the Director General of the Customs Import Office (Annex No. 2), is another directive presented by Customs as a documentary basis for interpretation as a permit, because Clause 2 of this directive uses the word "permissible" (authorized). The said Clause 2 stipulates: "2. Pursuant to Clause (2) of Letter No. 35172 dated July 27, 2022, from the esteemed Deputy of Trade Development of the Ministry of Jihad-e-Agriculture, the order registration and importation of bananas from the export of raisins is not permissible; furthermore, the order registration and importation of bananas from the export of kiwis is permissible with the payment of full import duties, without benefiting from the privilege of Clause 4..." Despite this, this very regulation, due to the following reasons, actually demonstrates that the nature of exporting apples, kiwis, and other orchard products for banana imports is not of the "permit" category, but rather of the "concession" category:

Translator's Note: The Ministry of Jihad-e-Agriculture is the ministry responsible for agricultural and rural development, which also regulates agricultural trade and quotas in Iran.

- 2-7-1. This clause completely segregates the "permissibility" of entry from the "enjoyment of the privilege".
- 2-7-2. This document states that importation against "kiwis" is permissible, but it merely loses the tariff discount "privilege" (the subject of Clause 4) and must pay "full import duties".

- 2-7-3. When Customs officially declares that one can import "permissibly" without enjoying this "privilege" (in the case of kiwis) and simply by paying full duties, it means that the "export license" (for apples or oranges) was not an "inherent import permit," but rather a "document of entitlement to benefit from a tariff discount".
- 2-7-4. Therefore, if a merchant has committed an error in utilizing an apple export license (for instance, a repeated use of a license resulting from a systemic error), their act is not the "entry of smuggled goods" (since the core entry was permissible), but rather a "failure to fulfill the necessary conditions to utilize the discount privilege." In this state, the legal sanction, as clarified in the case of kiwis, cannot be the "crime of smuggling," but is strictly the "payment of full import duties" and the collection of the tariff differential.
- 2-8. In addition to the above points, in the preamble of this directive, Customs explicitly declares that this document has been issued in alignment with the execution of "Clause (4) of the notes to Chapter 8 of the Export-Import Regulations Book." This reference is highly significant in itself because "Chapter 8" of the Regulations Book governs "customs duties and commercial benefits" and, generally, "taxes and tariffs," rather than the chapter related to inherent "prohibitions and permits" for the entry of goods (such as health or standard permits). Thus, Customs itself initially defined the matter within a "financial and tariff" framework.
- 2-9. Furthermore, in Clause 1 of this directive, when describing the rule (importing 1 kg of bananas against 1.5 kg of apples), it explicitly utilizes the phrase "utilizing the concessions stipulated in Clause 4..." This explicit wording indicates that the present matter is of a "concessionary" nature rather than a "permit" nature.
- 2-10. Clause 3 of the latter directive renders the "financial" and "credit" nature of this privilege even more apparent. This clause stipulates: "...The provision of currency for order registrations issued from the beginning of the current year from the export proceeds of the banana importers or from the export proceeds of others is permissible".
- 2-11. Permitting the "transfer" of this privilege (utilizing the export proceeds of others) aligns its nature with a "financial credit" or a "negotiable instrument." Inherent permits for entry (such as health or standard permits) are personal and bound to the specific goods and entity, and are non-transferable to "others." However, this document, which explicitly permits an importer to use the "export credit" of

another person for "currency provisioning" and, subsequently, for "utilizing the concessions," proves that the matter was a financial and credit process.

- 2-12. Regardless of the fact that all indications show that even in the year 2022, banana importation was not strictly contingent upon apple or other product exports, Clause 4 of the latter directive contains a text that indicates the confusion and ambiguity of Customs itself in this very area: "In view of the request of certain banana importers to clear from the venue of apple and orange export licenses with the payment of full import duties without benefiting from the privilege of Clause 4... the matter has been inquired from the relevant authority in the Ministry of Jihad-e-Agriculture via letter... as soon as the response is received, the method of action... will be communicated".
- 2-13. Regardless of how the Ministry of Jihad-e-Agriculture could prohibit banana imports without apple exports—given the enactment of the Law on Permanent Provisions of the Country's Development Plans in 2016 and the explicit text of Article 22 of the same law regarding the lack of authority of any executive body to create import restrictions—and declare the response to Customs' inquiry as negative; this clause is an explicit admission by Customs that even the organization itself, at least at that juncture in time (September 6, 2022), did not know whether a merchant could waive these concessions and voluntarily pay full duties or not. This severe regulatory ambiguity is an open violation of Articles 24 and 30 of the Law on Continuous Improvement of the Business Environment regarding "transparency" and "prior notification".

Translator's Note: The Law on Continuous Improvement of the Business Environment binds Iranian government agencies to maintain regulatory transparency and notify the private sector prior to implementing economic policy changes.

- 2-14. When the highest enforcement body of the regulations (Customs) was itself in a state of ambiguity regarding its execution and was awaiting an "inquiry response," how can an economic actor be expected to be aware of all the hidden angles of the regulations, and how can he be accused of "bad faith" and "criminal intent" to commit smuggling? This clause alone invalidates any possibility of establishing the "mens rea" (criminal intent) of the crime of smuggling, which is the cornerstone of criminal offenses.

A-3) Directive Dated December 7, 2022 (16/09/1401)

- 2-15. Directive No. 1401/500/76448 dated December 7, 2022, issued by the Deputy of Trade Development of the Minister of Jihad-e-Agriculture (Annex No. 3), by

utilizing exclusive phrasing, has apparently endorsed the "permit" nature of this procedure. Specifically, this letter states: "...The order registration and importation of bananas... is subject to the current policies of the respective Ministry, and the importation of bananas is permissible exclusively against the export of apples." The use of the modifier "exclusively" and the word "permissible" creates the illusion that the sole legal path for banana entry was the presentation of an apple export license. However, it must be noted that for merchants who are unaware of the internal relations between executive bodies, this document cannot be understood in isolation and outside the framework of other regulations (particularly the directives of Customs itself). Customs Directive No. 850687, issued only three months prior to this letter specifically for the "execution of criteria communicated by the Ministry of Jihad-e-Agriculture," clearly interprets the meaning of "permissible" intended by the Ministry of Agriculture.

- 2-16. Directive No. 850687 (which was analyzed in detail in the previous section) explicitly declares in its Clause 2 that banana imports from the venue of kiwi exports (which was not mentioned in the Ministry of Agriculture's letter) "...is permissible... with the payment of full import duties." These two documents side-by-side prove that the phrase "is exclusively permissible" in the Ministry of Agriculture's letter referred to "the permissibility of utilizing the concessions," not "the permissibility of the core entry." Customs correctly interpreted that entry could also be executed "permissibly" through other paths (such as kiwis), provided that "full duties" are paid. Therefore, the apple license was not a condition for the "legality" of the import, but rather a condition for its "economic viability" (i.e., enjoying the discount).

B) Review and Analysis of Regulations Suggesting a "Concession" Nature

- 2-17. In this section, we address those analyses and interpretations of the merchants that point toward the concept that exporting apples, kiwis, and other orchard products for banana imports constitutes a "concession".
- 2-18. In this section as well, an effort is made to present the relevant directives in chronological order of their enactment, while stating the legal inference of each directive.

B-1) Directive Dated May 1, 2016 (12/02/1395)

- 2-19. Directive No. 73/45/16407/24014 dated May 1, 2016 (Annex No. 1), despite being criticized in the previous section for its use of the word "permit," reveals the concessionary nature of the matter within its core text.
- 2-20. It is observed that the preamble of the directive states: "Given that pursuant to Clause 4 of the notes to Chapter 8 of the schedules annexed to the Export-Import Regulations Book, in exchange for the export of one and a half kilograms of apples, the import duty for one kilogram of bananas is designated at 5%, the following items are communicated for utilizing the said concessions and the method of deducting the permit and export license in the Integrated Customs System as follows":
- 2-21. This directive, which is one of the earliest operational documents in this regard, explicitly declares the "objective" of the entire process to be "utilizing the concessions" under Chapter 8 of the Regulations Book (which is the chapter on duties and tariffs). This "concession" is also inherently a "financial discount" (designating import duties equivalent to 5%). Therefore, the process of "permit deduction" described further in the document was not an inherent permit issuance process, but an administrative-systemic tool for "applying" that "financial concession".

B-2) Directive Dated September 7, 2022 (16/06/1401)

- 2-22. Directive No. 1401/530/48138 dated September 7, 2022, issued by the Director General of the Export Development Office of the Ministry of Jihad-e-Agriculture (Annex No. 4), which was issued only one day after Customs Directive No. 850687, confirms the interpretation of the matter as a concession.
- 2-23. In this directive, it is stated that: "Furthermore, the clearance of banana shipments for those order registrations that... have not settled their obligations within the stipulated deadline and the validity date of their customs declarations has expired, shall not be subject to the provisions stipulated in the fourth clause... and will be permissible for obligation settlement with the payment of full import duties (10 percent)".
- 2-24. Based on this clause of the directive, one can envision a scenario where a merchant, after exporting apples, proceeds within the one-year legal deadline to register an order for banana imports (at which point the order registration is completely valid). However, due to logistical or shipping reasons, by the time the banana shipment arrives at Customs for clearance, that one-year deadline (i.e., the "validity date of the export declaration" for apples) has expired.

2-25. In this scenario, the Ministry of Jihad-e-Agriculture does not declare the goods to be "smuggled"; rather, with a precise and legal distinction, it declares:

2-25-1. Firstly, the merchant loses the "concession" (is "not" subject to the provisions of the fourth clause).

2-25-2. Secondly, the core entry of the goods (the order registration of which was performed at the appropriate time) is "permissible," but conditioned upon the "payment of full import duties".

2-26. This directive, aligned with the analysis of Customs Directive No. 850687, emphasizes that the consequence of failing to fully comply with formal criteria (such as the expiration of the license validity date) is not "smuggling." This document proves that the export "certificate" or "approval" was not an "absolute permit for the entry of goods," but merely a "permit to utilize preferential concessions" (tariff discounts). If this document were an inherent import permit, its expiration would have rendered the core entry of the goods illegal; whereas the very authority enacting the regulations has deemed its clearance "permissible." This reinforces the "financial" and "tariff" nature of the matter.

B-3) Directive Dated February 20, 2023 (02/12/1401)

2-27. Directive No. 1401/500/98072 dated February 20, 2023, issued by the Deputy of Trade Development of the Ministry of Jihad-e-Agriculture (Annex No. 10), is a decisive and conclusive document in analyzing the debate between a permit nature versus a concession nature. This directive, addressed to the Trade Promotion Organization and the Central Bank, possesses highly important legal dimensions:

2-28. In this document, the Ministry of Jihad-e-Agriculture, as the primary regulatory body, explicitly utilizes the phrase "removal of the barter mechanism" in the subject line of the letter, and in the text refers to the previous procedure (importing bananas, mangoes, etc., against the export of apples, kiwis, etc.) under the title of "imports (barter)." This terminology, utilized by the policymaking authority itself, introduces the nature of the process not as a "legal-security permit," but as a "commercial-financial mechanism" (barter). Barter, by nature, is a method of "transaction" and "financing," not a "permit" in the sense intended by the Law on Combating Smuggling of Goods and Currency.

2-29. The most critical part of this document is its explicit directive. The Ministry of Jihad-e-Agriculture, citing new currency policies, officially requests that: "...Please issue directives for the removal of the barter mechanism, and that the aforementioned imported goods become subject to receiving export currency

from the venue of their own exports or others generally for currency provisioning".

- 2-30. This directive officially "repealed" the policy of "commodity-for-commodity import" (apples for bananas) as of February 20, 2023, and deemed it terminated. This document proves that the policy based on which Customs is currently forming smuggling files was "removed" by the enacting body itself since February 2023 and lacked operational validity. Customs' retroactive action in invoking a "repealed" and "removed" procedure to criminalize the actions of merchants lacks any legal legitimacy.
- 2-31. The replacement that this directive designates for the "barter mechanism" is not a new "permit," but rather another "financial procedure," namely "receiving export currency." This replacement (shifting from barter to currency provisioning via exports) conclusively proves that the objective and nature of this entire process from inception to termination was not the "legal control" of commodity entry, but rather the "management of the currency balance" and the "incentivization of exports" through financial and commercial tools.

B-4) Directive Dated July 8, 2025 (17/04/1404)

- 2-32. Directive No. 1404/497877 dated July 8, 2025, issued by the Deputy of Customs Affairs of Customs (Annex No. 5), as described on page 4 under "In Import Procedure Formalities," stipulates: "1. In exchange for the export of one and a half kilograms of orchard apples... the import duties for one kilogram of bananas shall be designated at (4%)... 2. Utilizing the aforementioned concessions regarding import duty discounts is contingent upon presenting a banana import approval from a valid export license venue... Therefore, in the event of failure to present the approval... the payment of the Commercial Benefit Tax in accordance with the schedules and communicated approvals is mandatory".
- 2-33. This document, which is more recent, features the most transparent language. It labels the objective as an "import duty discount" and the process as "utilizing concessions." More importantly, it declares the sanction for failing to present the "approval" (which Customs now calls a "permit") not to be "smuggling," but strictly the "obligation to pay the Commercial Benefit Tax." This document alone indicates that the export license eventually led to a banana import approval, and labeling this approval as a permit is erroneous; rather, we are faced with an approval for utilizing concessions.

B-5) Directive Dated July 21, 2025 (30/04/1404)

- 2-34. Directive No. 1404/565199 dated July 21, 2025, issued by the Director General of the Customs Import Office (Annex No. 6), which transmitted Directive No. 497877 annexed for supervisors, directors general, and customs managers, discusses in the cover text of the letter the "...ambiguity of certain customs offices regarding the possibility of transferring the privilege stipulated in Clause (4) of the notes to Chapter (8) of the schedules annexed to the Export-Import Regulations Book" ...
- 2-35. In response to this ambiguity, under Clause 7 of "In Import Procedure Formalities," it is explicitly stated: "...The transfer of the privilege of utilizing the concessions of Clause (4) of the notes to Chapter (8) of the Export-Import Regulations Book from a merchant to a border artisan [Pileh-var] is permissible..." Describing apple and kiwi export licenses as a privilege to utilize concessions, and also the point that this very privilege is transferable to a third party—which was also issued in the directive of the Director General of the Import Office in response to this very ambiguity—demonstrates that the approval of apple and kiwi exports for banana imports is not of the permit category; because a permit, in the sense stipulated in the Law on Combating Smuggling of Goods and Currency, is inherently incapable of being bought, sold, or transferred.

Translator's Note: A "Pileh-var" (border artisan/trader) is a legal category of localized traders residing in Iranian border provinces who are granted special customs exemptions to support border-zone economies.

3. The Mental Element (Mens Rea) of the Crime of Smuggling

- 3-1. As expounded in detail in the previous sections, the substantive and legal analysis of the collection of issued directives and guidelines (particularly the pivotal Customs Directives No. 850687 and No. 497877) tips the scale heavily toward "tariff concessions" rather than a "substantive import permit." The nature of this process was a conditional "financial privilege" for which the sanction for non-enjoyment was designated as the "payment of full import duties" and the "payment of the Commercial Benefit Tax," rather than the declaration of a smuggling crime.
- 3-2. On this basis, the "legal element" of the crime of smuggling—which in these files has been invoked as the "use of repeated permits" (the subject of Clause 'c' of Article 2 of the Law on Combating Smuggling of Goods and Currency and its notes)—has fundamentally not been established; because what was utilized was

a "concession" and not a "permit" in the sense intended by the Law on Combating Smuggling of Goods and Currency. When the legal element of a crime is absent, the evaluation of other elements (such as the material and mental elements) becomes redundant.

3-3. However, with the aim of clarifying the dimensions of the matter and evaluating the mental element of the crime, it is necessary to accept for the sake of argument (and strictly as a hypothesis) that this process was deemed a "permit." In that case, evaluating the "mental element" or "bad faith" becomes necessary. It will be proven that even by accepting this hypothesis, the "mental element" of the crime is negated due to numerous reasons.

A) Negation of "Knowledge of the Law" (Ignorance of Law Induced by Agency Negligence)

3-4. The crime of smuggling is an intentional offense, and its establishment requires the "knowledge" and "will" of the merchant to violate the regulations. The first question is whether merchants fundamentally possessed full, clear, and transparent knowledge of these complex, contradictory, and constantly changing procedures?

3-5. Articles 24 and 30 of the Law on Continuous Improvement of the Business Environment obligate the government and executive bodies to provide prior transparency and communication of regulations. Article 24 obligates bodies to communicate "any modification of economic policies, regulations, and procedures... prior to execution." Article 30 obligates bodies to register all regulations and directives in the "Information Database of Laws and Regulations" and clarifies that "one year after the entry into force of this law, regulations shall be enforceable only if registered in the database subject to this article." How can this volume of internal directives, inquiries, and contradictory responses—some of which were not even properly communicated to the operational customs offices themselves—constitute the basis for a merchant's "absolute knowledge" and the establishment of their "bad faith?"

3-6. The conclusive document proving the lack of transparency is Directive No. 850687 itself. In Clause 4 of this document, Customs itself admits that it suffered from ambiguity regarding a simple procedure (paying full duties instead of using the privilege): "...The matter has been inquired from the relevant authority in the Ministry of Jihad-e-Agriculture via letter... as soon as the response is received, the method of action will be communicated to operational customs offices as well".

3-7. When the highest enforcement authority of Customs (the Import Office) was itself experiencing ambiguity regarding the "method of action" and was awaiting an "inquiry response," how can an economic actor be expected to be omniscient regarding all these hidden procedures? This severe regulatory ambiguity nullifies "knowledge of the law" and "criminal intent".

B) Negation of "Knowledge of the Fact" (Ignorance of Fact Induced by Systemic Error)

3-8. More critical than "knowledge of the law" is "knowledge of the act" itself. Even if we assume the merchant knew that using quotas beyond the threshold fell under the criminal title of smuggling; was he fundamentally "aware" that he was over-utilizing?

3-8-1. The "Integrated Customs System" (EPL) functions as the guide for laws and regulations for merchants. Merchants and their administrative staff input the identity information of export licenses into the system and "trust" the calculations, controls, and output approvals of that system. When the official system of Customs, following data entry, proceeds to "approve" the declaration and issues the clearance permit, this systemic approval proves the "presumption of innocence" and "good faith" of the merchant. A merchant has the right to trust the state's information technology infrastructure.

3-8-2. The good faith of the merchants attains certainty when customs and executive authorities themselves, in numerous correspondences, explicitly confess to the "existence of glitches" and "errors" within their own systems. This error was not the "act of the merchant," but rather a "deficiency in Customs' infrastructure:"

B-1) Letter Dated October 12, 2024 (21/07/1403)

3-9. In Letter No. 1403/1045509 issued by the Acting Director of the Information Technology and Cyber Security Office of Customs (Annex No. 7), a concrete example is referenced, admitting that the system allowed the exit of 974,178 kg for a permit with a weight of 628,193 kg (a discrepancy of 345,985 kg) and was not prevented systemically, and the matter is under investigation to resolve the issue. In this very letter, the Deputy of Customs Affairs was requested that, in alignment with preventing the loss of state rights, until further notice, in addition to systemic controls, matters must also be reviewed by relevant experts. The same letter emphasized that the said controls are possible through extracting reports.

B-2) Letter Dated October 14, 2024 (23/07/1403)

- 3-10. In Letter No. 1403/1067053, the Director General of the Customs Import Office (Annex No. 8), while annexing Letter No. 1045509 and announcing the systemic issue in controlling issued permits for imported bananas, addressed all supervisors, directors general, and customs managers of the country, declaring that in order to ensure the correctness of customs formalities through the announced path, necessary control measures must be adopted. The responsibility for supervising the proper execution of this directive rests upon the highest executive official of that customs office.
- 3-11. These documents, which are all internal correspondences of Customs, prove that the utilization of repeated export approvals occurred, at least in certain instances, not by the "will" of the merchant, but due to a "systemic error" of the Customs platform. Attributing a state system's error to a citizen (merchant) and criminalizing him violates the principles of justice, equity, and the presumption of innocence.

C) The Responsibility for "Verification" and "Control" Rested upon Customs, Not the Merchant

- 3-12. Ultimately, even if the system suffered from an error, according to customs procedures, the responsibility for "final control" and "verification of accuracy" of documents rested upon the customs "expert" and "auditor," not the declarant. This meaning is explicitly stipulated in Clause 5 of Directive No. 73/45/16407/24014: "The importer of goods must present the relevant permit number in the import declaration, and the expert must, while reviewing the contents of the permit... proceed to deduct from the relevant permit." Thus, the merchant's duty was "presentation/declaration" and the expert's duty was "review" and "deduction".
- 3-13. In Directive No. 1404/497877 dated July 8, 2025 (Annex No. 9), in Clause 4, the responsibility for secondary control over systemic control was placed upon Customs: "Regardless of systemic controls, operational units of Customs... are obligated to ensure the stages of data upload, systemic deduction of the approval, and comparison of the approval weight with the banana import weight".
- 3-14. These documents demonstrate that the merchant was merely a "declarant" and the responsibility for "verifying accuracy" rested upon the system and customs experts. Merchants trusted this verification process.

4. Fundamental Legal Flaws in the Actions of Customs and the Ministry of Jihad-e-Agriculture

4-1. Beyond the analysis of the elements of the crime of smuggling (which sections 1 and 2 demonstrated were not established), it is necessary to mention that the entire process of regulation-enactment and enforcement actions executed by the Ministry of Jihad-e-Agriculture and the Customs of the Islamic Republic of Iran faced fundamental and structural legal flaws from the outset, completely undermining the legitimacy of the current retroactive actions (declaring a smuggling crime).

A) Violation of the Principle of Prohibiting "Non-Tariff Barriers" (Article 22 of the Law on Permanent Provisions)

4-2. The most fundamental flaw traces back to the very authority of the Ministry of Jihad-e-Agriculture to create such a restriction. Article 22 of the Law on Permanent Provisions of the Country's Development Plans (enacted in 2016) explicitly declares: "The establishment of non-tariff and non-technical barriers for imports, except in cases where compliance with Sharia criteria necessitates, is prohibited"...

4-3. The action of the Ministry of Jihad-e-Agriculture, particularly in Letter No. 76448, which declared banana imports "permissible exclusively" against apple exports—regardless of the fact that it is invalid because it was not communicated to merchants pursuant to Article 30 of the Law on Continuous Improvement of the Business Environment—constitutes a textbook example of "establishing a non-tariff barrier" for the importation of a permissible commodity (bananas). This Ministry, by exceeding its legal jurisdictions and in open contradiction with the explicit text of Article 22 of the Law on Permanent Provisions, designated a condition for imports (namely, apple exports) that was neither technical nor derived from Sharia criteria.

4-4. Therefore, the core of this regulation-enactment (i.e., mandating imports against exports), due to its conflict with superior statutory law, lacks legal legitimacy and is considered "void." One cannot accuse an economic actor of the crime of smuggling based on an administrative directive that itself violates statutory law.

B) Violation of the Principles of Transparency and Notification (Articles 24 and 30 of the Law on Continuous Improvement of the Business Environment)

- 4-5. The executive bodies in this file have systematically violated the principles of transparency. This violation, in addition to negating "bad faith" (the mental element), fundamentally disrupts the "invocability" of these regulations.
- 4-6. Article 24 of the Law on Continuous Improvement of the Business Environment obligates bodies to communicate information "prior to execution." Meanwhile, evidence (such as Clause 4 of Directive No. 850687) shows that Customs itself, in the midst of execution, was unaware of the "method of action" and was awaiting an "inquiry response".
- 4-7. More importantly, Article 30 of the same law deems the registration of regulations in the "Information Database of Laws and Regulations" a condition for their "enforceability." This volume of numerous, contradictory, and sometimes oral directives (which led to systemic errors) lacked the necessary transparency for legal invocation and cannot constitute the basis for criminal punishment.

C) Regulatory Chaos and the Necessity of Interpretation in Favor of the Merchant (The Principle of Strict/Narrow Interpretation of Penal Laws)

- 4-8. The collection of documents presented in this report (from 2016 to 2025) indicates severe regulatory chaos and inflation. In this milieu, an established legal principle dictates that in the event of ambiguity, contradiction, or silence in regulations, interpretation must always be executed in favor of the citizen (and in criminal matters, in favor of the accused).
- 4-9. As demonstrated in previous sections, in this file we face two categories of regulations:
 - 4-9-1. The first category (broad and criminal interpretation): Documents that utilized the word "permit" (such as the 2016 directive or the 2022 letter of Jihad).
 - 4-9-2. The second category (strict and financial interpretation): Documents that explicitly spoke of "concessions," "privileges," and "discounts" and designated the sanction as the "payment of full duties" (such as Directive No. 850687, Directive No. 48138 dated September 7, 2022, and the 2025 directives), and ultimately the decisive Directive No. 98072 dated February 20, 2023, in which the Ministry of Jihad-e-Agriculture itself labeled this entire process a "barter mechanism" and issued a directive for its "removal".

- 4-10. In such an open contradiction created by executive bodies themselves, Customs has no right to select the harshest possible interpretation (i.e., a criminal interpretation and treating the matter as smuggling). The presumption of innocence and the principle of strict interpretation of penal laws obligate Customs to adopt the "financial" and "concessionary" interpretation; an interpretation whose maximum consequence is the collection of the import duty differential, not the declaration of a smuggling crime.
- 4-11. Customs' retroactive action in reviewing files from previous years, disregarding its own proven systemic errors, and choosing the harshest possible interpretation against merchants not only conflicts with legal principles but also constitutes a clear instance of violating economic security and the vested rights of economic actors.

5. Responses to the Inquiries from the Legal Commission of the Chamber of Commerce

- 5-1. With reference to the comprehensive legal analysis and evaluation of documents presented in previous sections, the following results are presented in response to the inquiry questions:
- A) Response to the First Question (Separating the Nature of Concessions from a Permit)
- 5-2. No, "tariff concessions" (such as discounts on the Commercial Benefit Tax for banana imports against apple exports) do not possess the same legal nature as an "import permit" (such as an Order Registration or a Health Permit) from a legal standpoint, and they do not fall under the title of a "permit" in the sense intended by Clause (c) of Article 2 of the Law on Combating Smuggling of Goods and Currency and the notes annexed thereto.
- 5-3. A precise analysis of the collection of directives proves that:
- 5-3-1. The objective of these regulations was "utilizing concessions" (Clause 1 of Directive No. 850687 and Directive No. 497877) and an "import duty discount" (Clause 2 of Directive No. 497877).
- 5-3-2. The explicit and repeated sanction for failing to present the "approval" or failing to fulfill conditions was designated as the "payment of full import duties" or the "payment of the Commercial Benefit Tax" (Clause 2 of Directive No. 850687 and Clause 2 of Directive No. 497877), rather than the declaration of a smuggling crime.

- 5-3-3. This process was deemed a "privilege" (Clause 7 of Directive No. 565199), a "financial credit" transferable to "others" (Clause 3 of Directive No. 850687), and ultimately a "barter mechanism" (Directive No. 98072); this vocabulary utilized by the enacting bodies themselves stands in complete contradiction with the nature of inherent import permits, which are personal and bound to specific commodities.
- 5-4. Therefore, the use of the word "permit" in certain administrative correspondences (such as Directive No. 24014) was an "administrative oversight" in naming a "credit-financial" process. Since the nature of the matter was "concessionary" and not a "substantive permit," the "legal element" of the crime of smuggling (use of repeated permits) has fundamentally not been established, and the matter appears to be entirely outside the scope of the Law on Combating Smuggling of Goods and Currency.

B) Response to the Second Question (Negation of the Mental Element and Systemic Error)

- 5-5. Even under the hypothesis that the nature of these concessions is deemed a "permit," the actions of the merchants—provided they have declared their information and documents transparently and fully—cannot fall under the criminal title of "using repeated permits"; because the "mental element" (bad faith) was absent due to the following conclusive reasons:
- 5-5-1. The merchants acted in "good faith." The regulations, by admission of Customs itself (Clause 4 of Directive No. 850687), suffered from "ambiguity" and, due to the violation of Articles 24 and 30 of the Law on Continuous Improvement of the Business Environment, lacked the necessary transparency and invocability for criminal punishment.
- 5-5-2. The merchants were "unaware" of over-utilization. Over-utilization stemmed not from a "fraudulent act" by the merchant, but from a "systemic error" within Customs' automated platform. This "systemic problem" and the "failure of threshold control" by the system were explicitly admitted in internal customs correspondences (Letters No. 1045509 and No. 1067053 dated 2024).
- 5-5-3. Merchants acted to declare and clear goods by relying entirely upon the output and approval of the "state's official system" (EPL). The responsibility for a state platform's systemic error cannot be placed upon a citizen (merchant) and interpreted as their "bad faith".
- 5-5-4. Pursuant to communicated procedures (Clause 5 of Directive No. 24014 and Clause 4 of Directive No. 497877), the duty of "reviewing contents" and

ensuring correct deduction rested upon the "expert" and "operational units of Customs," not the merchant whose duty was restricted to "presentation" and "declaration".

6. Enclosures

- 6-1. Annex No. 1 (Directive No. 73/45/16407/24014 dated May 1, 2016)
- 6-2. Annex No. 2 (Directive No. 1401/850687 dated September 6, 2022)
- 6-3. Annex No. 3 (Directive No. 1401/500/76448 dated December 7, 2022)
- 6-4. Annex No. 4 (Directive No. 1401/530/48138 dated September 7, 2022)
- 6-5. Annex No. 5 (Directive No. 1404/497877 dated July 8, 2025)
- 6-6. Annex No. 6 (Directive No. 1404/565199 dated July 21, 2025)
- 6-7. Annex No. 7 (Letter No. 1403/1045509 dated October 12, 2024)
- 6-8. Annex No. 8 (Letter No. 1403/1067053 dated October 14, 2024)
- 6-9. Annex No. 9 (Directive No. 1404/497877 dated July 8, 2025)
- 6-10. Annex No. 10 (Directive No. 1401/500/98072 dated February 20, 2023)